

11

ARKITEKTEN

OLD
lingen Huset i Haven, Forum

EDDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

ITEKTEN

ARG. 61

1959

NR. 11

SIDE 205-224

AFLEVERET TIL POSTVÆSENET 26. MAJ 1959

UNIVERSITY OF ILLINOIS
LIBRARY

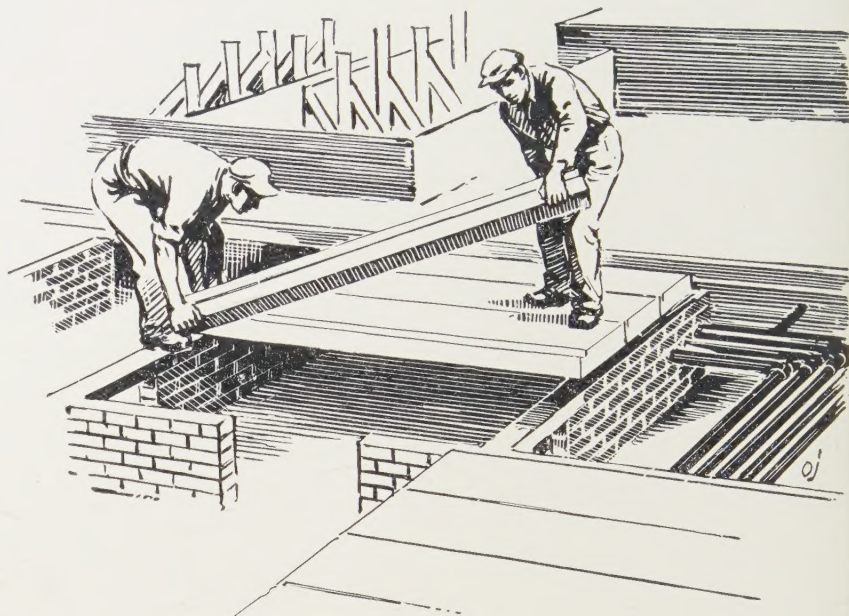
JUN 22 1959

CHICAGO

Velisoleret bjælkelag med store elementer...

— det lune og det lette

SIPOREX BJÆLKELAGSPLADER

fremstilles på bestilling i standardbredden 50 cm, i tykkelserne 10 til 25 cm og i længder op til 6,00 m, afhængig af de i hvert tilfælde forekommende belastninger og spændvidder.

Andre Siporex-produkter:

BYGGEBLOKKE
ISOLERINGSPLADER
TAGPLADER
SKILLERUMSELEMENTER
YDERVÆGSELEMENTER

Armerede bjælkelagsplader af Siporex letbeton giver et stærkt, vedligeholdelsesfrit og ubrændbart bjælkelag med en god varmeisolering, og Siporex-bjælkelag er enkle og hurtige at oplægge. De anbringes direkte på deres plads i byggeriet uden nogen form for forskalling. — Ved såvel boligbyggeri som industribyggeri giver anvendelsen af de varmeisolerende Siporex-bjælkelagsplader en kortere byggetid og et forenklet byggearbejde, og de nøjagtigt fabrikerede bjælkelagsplader kan ved omhyggelig oplægning direkte påklæbes f. eks. parket uden afretningslag. — Brochurer og oplysninger sendes gerne til interesserede.

— byg og isoler med

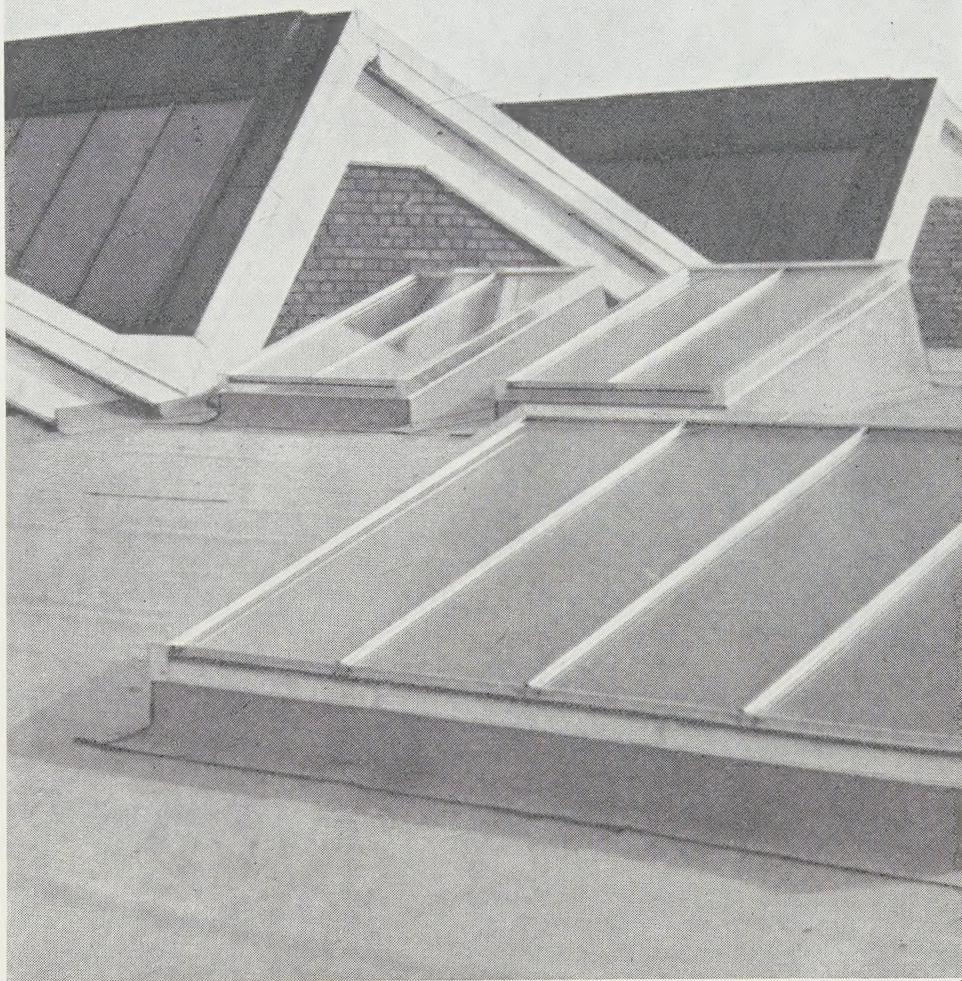
SIPOREX

Letbeton

AKTIESELSKABET SIPOREX - AALBORG - TLF. 2 11 22

AFDELINGSKONTOR: NR. FARIMAGSGADE 15 • KØBENHAVN K • TLF. PALÆ 5675

C. DRECHSLERS PAPIRVAREFABRIK, GLOSTRUP

Arkitekt D.A.L. Harald Larsen

Pultovenlys udført med **VITRAL GLASPANELER**

Shedovenlys udført med forspændte betonsprosser

Ialt ca. 600 m² ovenlys

EDVARD STORR^{A/s}   TEKN. AFDELING

LIVJÆGERGADE 17-19   .   KØBENHAVN Ø   .   TELEFON TRIA 4200

Haab

Forelskelse

Henrykkelse

*Ofte blev den store skaben
båret frem af lidenskaben.*

*Men en nøgtern vurdering
og nøje gennemprøvning
er nok saa betryggende,
naar valget skal træffes.*

*Murværk foretrækkes fordi
Teglvæggen har den rette
kombination af egenskaber.*

Frygt

Fortvivlelse

Vrede

Had

Foragt

ARKITEKTEN

Æddelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.
Udgivet af Arkitektens Forlag.

Redaktion:

Houl Erik Skriver (ansv.)

Chr. Enevoldsen

Redaktionsudvalg:

Johan Pedersen (leder), David Birnbaum, Jarl Heger, Elliot
Hjuler, Henning Meyer og Arne Karlsen

Annonceredaktion:

Hertel Barnholdt (annoncechef)

William Schmidt (sekretær)

Redaktionens adresse: Bredgade 66, København K, tlf. Minerva 1290.

Udsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage
før udsendelsesdagen.

Pris: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 52 kr. årlig.

Udsendte artikler står for forfatterens regning, udsendte for den
ansvarshavende redaktors regning. Kun når det udtrykkeligt er
angivet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters
landsforbunds standpunkttagen.

Patent nr. 86297

STJERNE SKIFER

Skriv efter:
tilbud
brochure
tækkeanvisning

Intet bræddeunderlag
Let at oplægge
Effektiv ventilation
Dobbelt lag asfaltskifer
Mange smukke farver
10 års garanti

A/s PHØNIX
TAGPAP OG VEJMATERIALER

København, telf. *947666   Vejen, telf. nr. 1

ERINDRINGSLISTE

Konkurrence om mindesmærke i Dachau
Afleveringsfrist 31. maj 1959.

Konkurrence om hjemmets belysning
Program hos Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk, Palæ-
gade 4, Kbh. K. Afleveringsfrist: 15. juni 1959.

Konkurrence om nye boligtextiler
Program hos Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk, Palæ-
gade 4, Kbh. K. Afleveringsfrist: 15. august 1959.

Statens Museum for Kunst
Fra og med den 1. april har Statens Museum for Kunst indført
sine ordinære sommeråbningstider, hvorefter dets samlinger vil
være åbne daglig (undtagen mandag) kl. 10-17. Museets afdeling,
Kastelsvej 18, er ligeledes åben hver dag kl. 10-17, dog lukket
tirsdag. Kobberstiksamlingens studiesal er åben tirsdag og fredag
kl. 12-15, søndag kl. 10-13. Den kgl. Afstøbningssamling er
åben hverdage (undtagen mandag) kl. 12-15, søndag kl. 12-16.
Lørdag den 30. maj åbnes en udstilling af 50-års dansk grafik,
arrangeret i anledning af Grafisk Kunstnersamfunds 50-års ju-
bilæum.

ARKITEKTENS FORLAG

Bredgade 66, København K. Minerva *1290.
Forlagsleder: R. Dahlmann Olsen.

I dette hæfte indlæg fra:
Univerbel
I. P. Madsen

(kun til abonnenter i Storkøbenhavn)

CUPRINOL

Grøn - Brun »Ik« - Farveløs
mod Forraadnelse og Svamp

Disse Cuprinol-Typer, der alle har en ene-
staaende Konserveringsevne, er uoploselige
i Vand og fremstillet til Imprægnering af
alt Træværk.

Cuprinol er et siden 1910 udviklet dansk
Produkt og fremstilles paa Grundlag af de
paa Cuprinol-Fabrikkerne i Danmark, Norge,
Sverige, Belgien, Canada, England, Portu-
gal og U.S.A. indhøstede videnskabelige og
praktiske Erfaringer, saaledes at der til en-
hver Tid i Cuprinol's Sammensætning ind-
gaar en Kombination af de nyeste aktive
kemiske Stoffer, og navnet CUPRINOL
er derfor altid en Garanti for den størst
mulige Effektivitet paa Konserveringens
Omraade.

Forlang Redegørelse og Vejledning

AKTIESELSKABET KYMEIA

Glentevej 61 - København NV - Telefon C. 7516

Fra Familiehus II i Forum

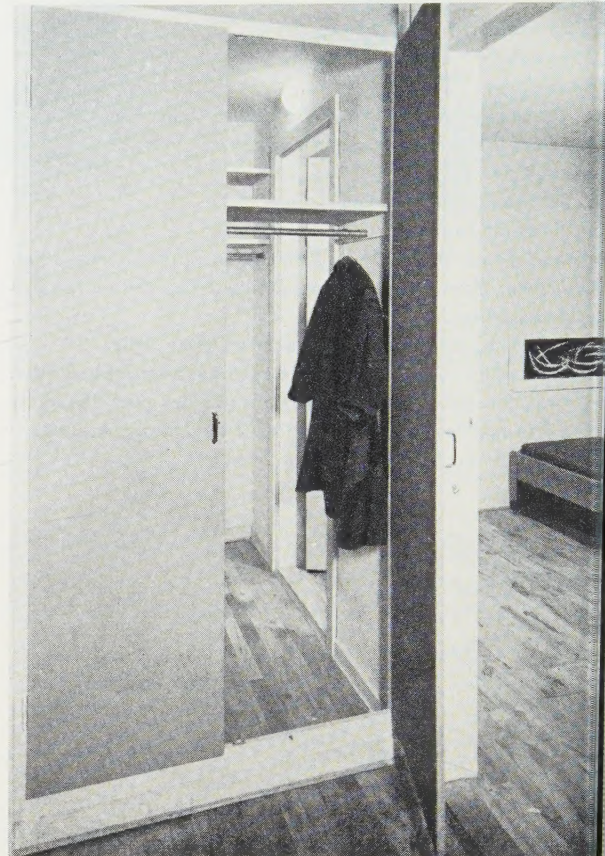
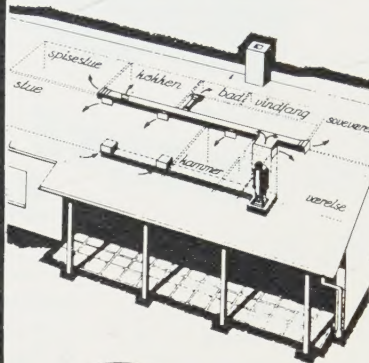
Fremtidens varmekilde
til enfamiliehuse

HESS **TERM** oliefyret **VARMLUFT-ANLÆG**

Effektiv og trækfri
varmefordeling
til alle rum...

Behageligt
opholdsklima
med ren, frisk
og sund luft.
Billig installation.
Lav brændsels-
regning.

Tal med nærmeste
Hess forhandler

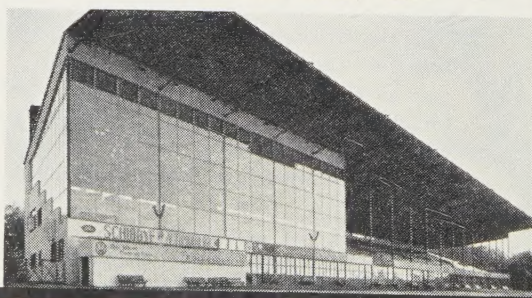
WEMA KITFRI GLASTAGE

K. B. Hallen. Ark. Hans Hansen, M.A.A.

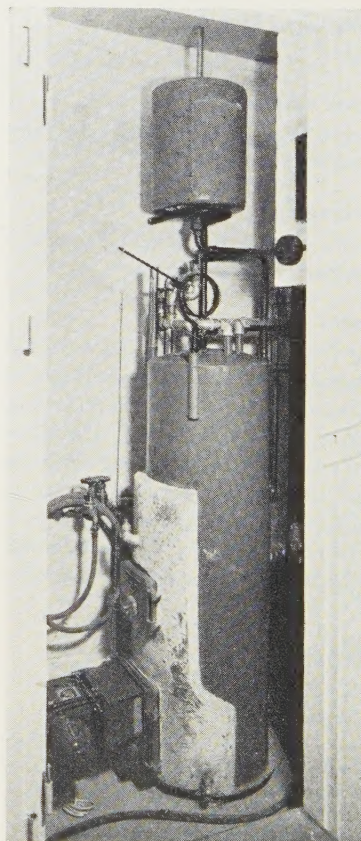

H.S.H.-LEM STÅLVINDUER

Charl.lund travbane, Ark. Sven Walsøe, M.A.A.

H. J. WENGLER ST. REGNEGADE 1, K
TLF. CENTRAL 1377

I familiehus II var skabsrummet et problem, som blev løst på en teknisk og økonomisk fordelagtig måde. Mellem soveværelse og gang var placeret et skabsrum med tre skabsrum for med højlestænger og døre. Skabsrummet havde direkte forbindelse til forældresoverrummet. Skillelsen mellem skabsrum og gang var udført som en forramning med døre, således at der var adgang til skabsrummet fra gangen.

Fyrrangementet i det samme hus løst i for et beskedent omfang. Fyrrummet var placeret mellem vindfang og skabsrum, havde et gulv på 84×135 cm. Der var adgang til fyrrummet gennem vindfanget. Kedlen var en KTK-kedel med integreret varmtvandsbeholder. Oliefyret et BP. En 100 liter olietank var placeret i udhuset.

SNOWCEM

WATERPROOF CEMENT PAINT

*Farven som får **BUGT** med **FUGT**,
kan i år fejre 10 års dagen for sin præsentation
på det danske marked!*

Årstiden er nu inde, hvor utallige bygninger – såvel nye som ældre – trænger til den årlige vedligeholdelse med SNOWCEM på

MUR   BETON   PUDS

og til dette formål er den hurtig-blandbare SUPER SNOWCEM stadig det billigste og mest holdbare materiale.

10 året markeres med udsendelsen af det smukkeste farvekort vi endnu har kunnet opvise. De 10 smagfuldt afstemte pastelfarver er helt i pagt med vor farveglade tid. Vi er med glæde til Deres tjeneste med farvekort, prøveplader samt enhver vejledning ved vor malerkonsulent.

BECK & JØRGENSEN A/S

Farve og Lakfabrik

ROSENKÆRET 25 • SØBORG • TLF. 69 03 11

Se **HFB** side 281, 336, 337, 338

SIKKERHED

direkte indstilling af skarphed
og billedudsnit -
- gennem objektivet -
på matskiven

5 forskellige Edixa-spejlrefleks-modeller og et imponerende udstyr i objektiver og andet tilbehør gør det muligt at finde netop den model, der tiltaler mest - og som passer i prisen. Samtlige modeller bygger på samme system: uanset objektivbrændvidde og optagelsesafstand vil man altid i søgeren se nøjagtigt det, som tegner sig på filmen. Stort udvalg i vesttysk optik fra 24-800 mm.

Priseksempler:

Edixa-Flex med Cassar 2,8/50 mm ..... **Kr. 485,-**

Edixa-Reflex B med hastigheder fra 1-1/1000 sek. og Travenar 2,8/50 mm **Kr. 821,-**

Edixa-Reflex C med indbygget belysningsmåler; f. eks. med Xenon eller Heligon 1,9/50 mm **Kr. 1292,-**

NYESTE: EDIXA-REFLEX D med kombineret langtidsværk/selvudløser indtil 9 sek., samme priser som mod. C.

Modellerne B, C og D har indvendig automatisk springblændeudløsning

Vesttysk, eenøjet spejlreflekskamera, 24 x 36

Bed om udførligt brochurermateriale og ny prisliste hos Deres fotohandler! Forlang det 24-sidede EDIXA-POST gratis tilsendt fra

BELGISK IMPORT COMP., RYGAARDS ALLE 131, HELLERUP

Millimeterarbejde - et byggeeksperiment

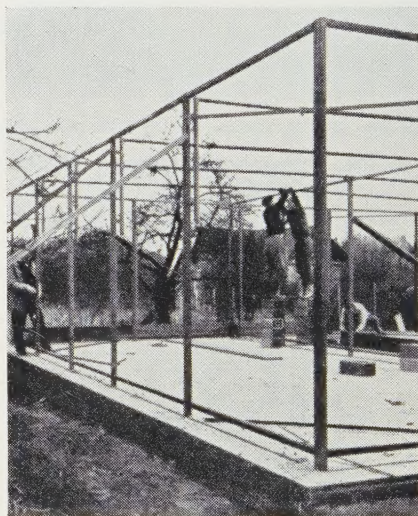
Ullberg-systemet er en allerede gennem flere år i Schweiz vendt arbejds metode på byggepladsen. I anledning af, at systemet nu også søges indført i Frankrig, har det ansete franske tidsskrift „Batir“ haft lejlighed til at følge opførelsen af énfamiliehus i Marly-le-Roi, hvor systemet har været anvendt til sin yderste konsekvens. Francois Laisné og Paul Cordier har fulgt projektet fra udgravning til indflytning, og af den udførlige rapport bringes her et sammendrag.

Ullberg-systemet

Ullberg-systemet er en arbejds metode baseret på et system af stålrammer, som bedst anvendes i forbindelse med traditionelle konstruktioner, men også med nye helt vil kunne tilpasses visse helt nye konstruktions løsninger. Systemet passer bedst til bygninger i ét plan, men kan måske udstrækkes til mindre bygninger med nogle få etager.

Forsøgshuset i Marly-le-Roi har 4 værelser, køkken, badeværelse og centralvarme. Tagetagen vil senere kunne udnyttes og trappe er opstillet.

Råbygningen er opført i hulbloksten af tegl på støbet fundament. Tagværket er sadeltag af træ, tækket med tegl, og der er murede gavle. Gulvfladen er en jevn betonplade, der hviler på fundamenterne. Dørvindueskarme er af metal, og beklædning på indvæ...

Grundlaget for Ullberg-systemet er et system af stålrammer, der opstilles på gulvpladen og bærer taget og ydervæggene. Systemet kræver meget stor agtighed

Et retvinklet hjørne kontrolleres. Rammen står på fladjernsskinne, og forvejen er omhyggeligt oprettet

Gulvet - det er Hasle klinker, selvfølgelig . . .

— hvad andet skulle kunne holde i et mejeri, hvor man slæber med tunge jungler og tramper med sømbeslæde træsko dagen lang. Og så er det nemt at holde — pinlig rent, som der skal være i mejeri, fødevarer- eller kemisk industri.

Stiller De strenge krav til hygiejnen, samtidig med at De ønsker materialer, som kan renholdes med minimalt arbejde, har De i Hasle klinker og fliser et uovertruffet materiale, hvormed man til- lige kan skabe en meget smuk fladevirkning.

HASLE

Hasle klinker og fliser findes i rektangulære og kvadratiske formater og i 4 hovedfarver: Gul, rød, sortbrun og gråhvid.

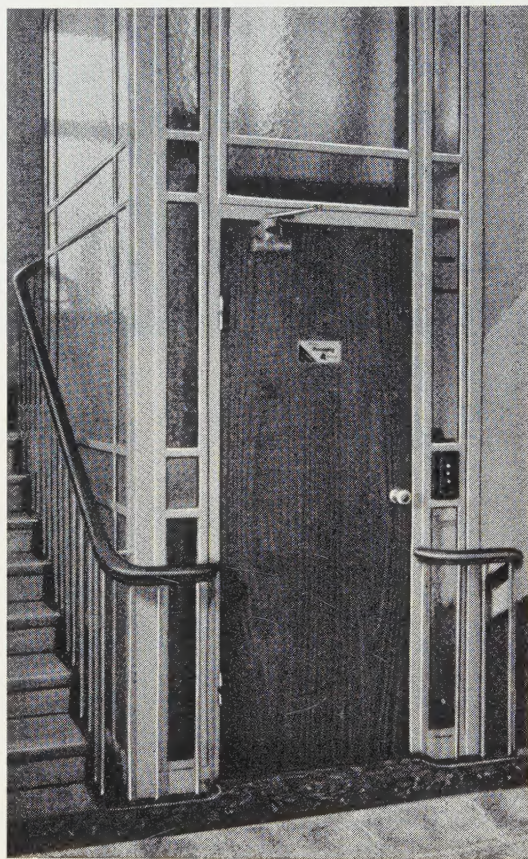
Til arbejdspladser hvor særlig hårdt slid finder sted, eller hvor trafikikkerheden er nedsat på grund af vådt eller fedtet gulv, findes specialtyper med sort eller hvid korund. Skridsikre klinker med mønstret overflade findes i forskellige typer.

Vore teknikere orienterer Dem gerne med hensyn til den bedste løsning på grundlag af et stort erfaringsmateriale fra en lang række industrier.

keramiske gulve

vare- og person- ELEVATORER

LØBEKRANER

JERNKONSTRUKTIONER

KRANER

BEHOLDERE

AARHUS FLYDEDOK OG

ORDRUP *4616

MASKINKOMPAGNI A/S

TOLDBODGADE 22, AARHUS. TELEFON 3 40 00

Telegram-adr.: FLYDEDOKKEN. TELEX 4262

Opmuringen foretages med indvendigt lads, der her foretages mere lidt primært. Snoren er erstattet et ledebræt, der ses med skiftegear. Lister til påsætning af gipsplader fastgøres i hver anden fugt under opmuringen.

Detalje af opmuringens arbejde. Støtterne stødes til ledebrættet, der samtidig angiver skiftgangshøjden. Den nederste liste til gipspladerne er anbragt.

dige vægge er gipsplader. Den indvendige højde af færdigt gulv til loft er 2,5 m.

Ud fra dette givne grundlag præsenterer Ullberg systemet sig da som stiv metalramme, hvis omkreds er nøjagtig lig med det rå murværks indvendige omkreds. Denne ramme, der er omhyggeligt opklodset til den tidligere støbte betonplade, tjener som leder ved opførelsen af murene, og den kan i princippet tjene mange andre formål, inden den afmonteres, samt bruges med at færdiggørelsesarbejderne påbegyndes.

Ullberg-rammens anvendelse

Rammens vigtigste anvendelse er:

1. - at sikre nøjagtig lodret opmuring af den indvendige murflade og nøjagtig vandrette lejefuger. I de fleste tilfælde består de indvendige beklædningsplader af gips, sømmed fast på vandrette lister, der falder sammen med mørtelfugerne.
2. - at placere metalrammer til muråbninger før opmuringen. På denne arbejdsplads blev nogle af rammerne forsøgsvis monteret efter opmuringen, og sammenligning med de forud monterede rammer fandt på alle punkter ud til Ullberg-systemets fordel.

VIKTORIA-HÆVESKYDEDØRE

enkeltfløjede og tofløjede

beslagene anvendelige indtil en max. vægt
af den gående fløj på 250 kg

Detailtegninger står til disposition

Exteriør og interiør går gennem hæveskydedøre op i en harmonisk enhed

DUER HÆVESKYDEDØRE VIPPEVINDUER HÆVESKYDEDØRE VIPPEVINDUER HÆVESKYDEDØRE VIPPEVINDUER HÆVESKYDEDØRE

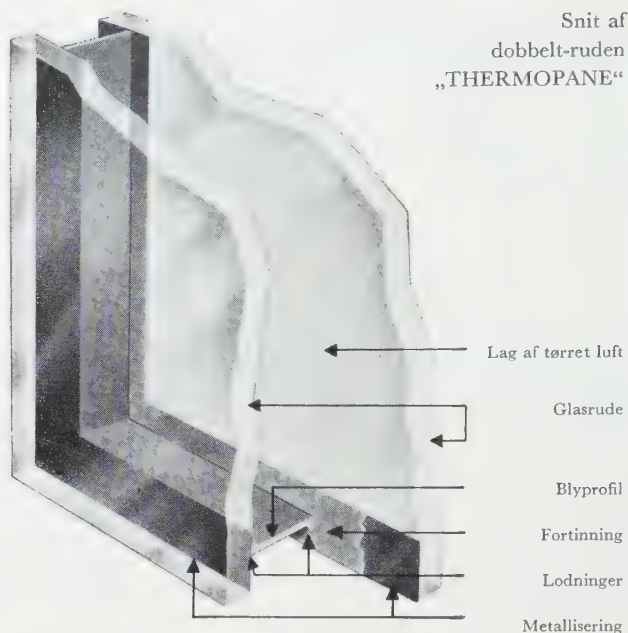
VIKTORIA VINDUET

VESTERBROGADE 6 C

KØBENHAVN V

TELEFON *MI 772

ISOLERENDE DOBBELTRUDER

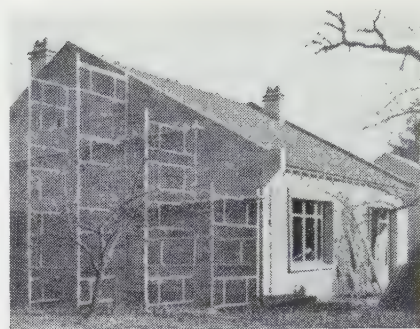
Alle fabrikater
Alt glas til bygningsbrug

M. I. MEYER A/s

TOLDBODGADE 53 . KØBENHAVN K . CENTRAL 670

**GRANIT
MARMOR
SKIFER
SAND- &
KALKSTEN**

**VALD. HANDBERGS
STENHUGGERIER & STENBRUD A/s
H. C. ANDERSENS BOULEVARD 33
CENTRAL 3051 - 3059**

Det omtrent færdiggjorte „millimeterhus“ opstillingen af berg-rammerne det færdige gule husets færdiggørelse medgik 12 arbejdsdage på selve byggepladsen

3. – at fungere som skelet for en provisorisk beklædning, f. eks. presenninger, som beskyttelse mod vejrliget. Arbejdspladsen lå stille en uge under en frostdperiode, og det er muligt, at man havde kunnet skytte sig på denne måde.

4. – at loftsbjælkerne bringes på plads. Det er vigtigt, at bjælkelaget opkiles med stor nøjagtighed, da gulvets højden til pudslaget afsættes fra bjælkelaget, dels for at sikre et plant gulv, og dels for at sikre, at loftshøjden overholdes.

Det er en vigtig rolle, der tillægges disse metalrammer og det er afgørende nødvendigt at udføre arbejdet omhyggeligt. Dette kan ikke gennemføres uden at resignere på visse punkter og uden anvendelse af penge og tid, og rentabiliteten vil være tvivlsom, hvis det ikke i høj grad virker som en lettelse og forbedring af arbejdsvilkårene. Ullberg udtrykker det selv på følgende måde: *Omhyggelighed og nøjagtighed ved opførelse af råbygningen tillader at nedskære udførelsestiden for udførelse af færdiggørelse i betydelig grad.*

I dette postulat er der sikkert meget rigtigt. Det er klart, at hvis man kan være sikker på at finde råbygningen udført med f. eks. tolerancer på ± 1 eller ± 2 mm vil det give i det mindste to virkninger:

- a. man undgår eller får kun få ændringer og rettelser til fordel for de efterfølgende arbejder.
- b. man fremmer tildannelse og montering på valgt sted af visse mindre monteringsdele: Rør, indvendige dørkarme, elektriske ledninger, beklædning etc.

Vi berører her et meget stort problem, nemlig spørgsmålet om byggepladsens organisering, der vil sige at have „Construction Pacific“-selskabets store opmærksomhed derigennem, at det ud fra sine erfaringer, og især de her omtalte, har set sig nødsaget til at udvalge og instruere en lille skare mænd, der er i stand til at gennemføre opførelse af råbygningen, heri medregnet opstillingen af rammen, udførelse af tømrerarbejde, tagbeklædning og karme, opstillingen af skillevægge og færdiggørelse af gipsplader og murværk, imuring af dele til varmeinstallation og vandinstallation, der forud er fremstillet på værksted, anbringelse af sanitetsinstallationer, kedler og radiatorer, alt sammen før ankomsten af de respektive fagfolk.

En undtagelse blev gjort med fagfolkene, der opsatte gipspladerne og lagde plasticfliserne. For disse grupper blev det krævet, at deres arbejder skulle indpasses i Ullberg-systemet.

Forspændte Sålbænke

er revnefri, frostsikre
og nemmere at montere

SPÆNDBETON

Salg og service:
A/S SKANDINAVISK SPÆNDBETON
Kristianiagade 8 . København Ø
Telefon TriA *4090

Produktion:
A/S HEDEHUS-TEGLVÆRKET
Telefon Hedehusene *2

Produktion, salg og service:
A/S NORDJYDSK SPÆNDBETON FABRIK
Skalborg . Telefon Aalborg 3 51 55

Forspændte sålbænke er lette at anbringe, da højde og længde svarer til murmål. De revner aldrig og tillader ikke vandet at sive ned ad muren, så misfarvning kan opstå. Overfladen er smuk, marmorglat, og sålbænkene leveres i almindelig grå udførelse til kr. 6,50 pr. løbende meter, men kan også fås med hvid cement eller tilslag af kalcineret flint. Forspændte sålbænke leveres endvidere i andre farver og findes på lager i 22 standardstørrelser.

ØRSTEDHUS . V. FARIMAGSGADE 41 . C. 8500

De kan ikke vinde noget

— men De får, hvad De har betalt for, når skaderne indtræffer. Lov om forsikringsaftaler af 15. april 1930, måske den mest koncise siden Valdemar Sejrs Jyske Lov af 1241, trækker klart linierne op for ethvert forhold mellem forsikringstager og selskab. Jyske Lov har været gældende helt op til vore dage, fordi Valdemar Sejr anvendte specialister. — Skal Deres værdier bevares for kommende slægter, bør også De benytte specialister. — For så vidt angår svamp og husbukke hedder vor tids specialist: Danske Minerva, selskabet, der aldrig har haft retssag om erstatning.

Central 11.189

DANSKE MINERVA

Ved den elektriske installation og vand- og varmeanlægget var rørsmedenes opgave kun at tilslutte og regulere disse uden iøvrigt at skulle røre noget i råhuset.

Med hensyn til arbejdets kvalitet er kommentaren overflødig, da det drejer sig om en traditionel konstruktion, traditionelt udført, kun udrustningen anderledes.

Et opmuntrende, halvt nederlag

I forbindelse med den tids- og pengebesparelse, som sådant system teoretisk medfører, vil det være vanskeligt at skelne mellem sådanne besparelser, som er direkte følge af Ullberg-systemets anvendelse, og besparelser som følger — eller burde følge — ved en mindelig, rationel tilrettelægning af arbejdet på byggepladsen.

Dette er så meget mere vanskeligt som tilrettelæggelse af arbejdet på en så lille arbejdsplads som Marly-le-Roi ikke vil give sig mærkbare udslag og slet ikke en eksperimentel byggeplads med en arbejdsstyrke, som endnu ikke er fuldt fortrolig med den særlige teknik.

Vi har derfor anset det for klogt at begrænse undersøgelse til at kontrollere tilstedeværelsen af realiteterne i den lovede nøjagtighed ved Ullberg-systemets anvendelse og at foretage en sådan kontrol ved en nøjagtig opmåling efter husets færdiggørelse.

Det første mål er klart defineret og let at nå: Den dimensionelle nøjagtighed var helt i orden. For et andet punkts vedkommende er der derimod ingen truffet nogen konklusion. Det er af denne grund at vi siger, at arbejdet i Marly-le-Roi blev et opmuntrende, halvt nederlag.

Fordele og mangler

Afsluttende kan Ullberg-systemets beskaffenhed afsluttes værdi analyseres således:

1. Ved et system med indre bevægelige rammer virkeliggør man de nøjagtige højder på næsten meter. Disse højder er af betydning for afretning af gulvet og bjælkelaget, for det rå murværks indvendige overflader, for skillerummene og for stålkarmer. Rammesystemet letter nogle arbejder, men virker også generende for andre.
2. Målsætningens nøjagtighed muliggør i udstrakt grad tildannelse og montering på værksted af installationsarbejder. Dette forudsætter en detaljeret udførelse af projektmaterialet, som det også udmærket kan gøres selv ved små projekter. Til gengæld er man praktisk taget altid hemmet af de forskellige fabrikaters tolerancer, der i mange tilfælde overstiger millimetererne.
3. For således ikke at miste den opnåede fordel, retter man en organisation og en planlægning af arbejdspladsen, således at ét eller flere små arbejder hold med særlig oplæring effektivt kan udføre arbejder på byggepladsen, mens f. eks. installation af folkenes arbejde indskrænkes til tildannelse og montering på værkstedet og efterprøvning og kontrol af montering i huset.

byg med **linoleum** hyg med **linoleum**

En god arkitekt ønsker, at bygherren får gode materialer ude og inde. Derfor foreslår og specificerer arkitekterne af idag Linoleum til gulvene. Et moderne Linoleum gulv er et elegant gulv, der passer til moderne byggesæt.

Det er et gulv, der med sine smukke farver og mønstre giver interiøret karakter, og Linoleum er et solidt gulv, der kan holde i årtier.

linoleum

-tidens gulv

ELEVATORER

A/S TITAN står for leverancerne af samtlige elevatorer til De Danske Sukkerfabrikkers ny administrationsbygning.

Her er 2 stk personelevatorer for 4 pers. $\times$ 1,5/0,3 m/sek.

Elevatorerne er udstyret med automatiske skydedøre samt selektiv trykknappstyring.

TITAN

TAGENSVEJ 86
KØBENHAVN N
ÆGIR 80 00

På det sidste punkt har firmaet „Construction Pacific“ fået et begreb om de vanskeligheder, der ligger i at ramme den, der forsøger at planlægge og organisere byggepladsen. Nogle erfaringer har ført til succes, men de lovene for succes er endnu ikke fuldt klarlagte. Det er et spørgsmål, som ikke er fuldt belyst af vore undersøgelser, om i hvor høj grad den nøjagtighed, som opnået på byggepladsen i Marly-le-Roi, er trumfet af dette spil, eller måske endda højeste trumf: Andre firmaer vil følge efter, det bliver interessant at lære resten af taterne at kende.

Men det står alligevel fast, at denne stræben mod dimensionel nøjagtighed i traditionelle konstruktionsrepræsentationer er en original udførelsesform, og er et skridt hen mod byggeriets rationalisering. BC-

Kilde: „Batir“, april 1958.

Den vinduesløse ydermur

Blandt de forandringer, der i disse år sker i udformningen af varehuse og fabrikker rundt om i Europa og USA, er indførelsen af ydermure uden vinduer. Det kan synes at være mindre humant at dømme folk til at udføre deres dagsarbejde i kunstig belysning, uden føling med det naturlige lys og dets vekslen. Udviklingen begyndte med varehuse og blev derpå taget op af fabrikker, for hvilke det også i mange tilfælde vil være mere berettiget. De vinduesløse bygninger begyndte i USA, men har derefter bredt sig til dele af Europa. Der er f. eks. i Tyskland flere stormagasiner i vinduesløse bygninger, og en fabrik uden vinduer er for nylig opført i England.

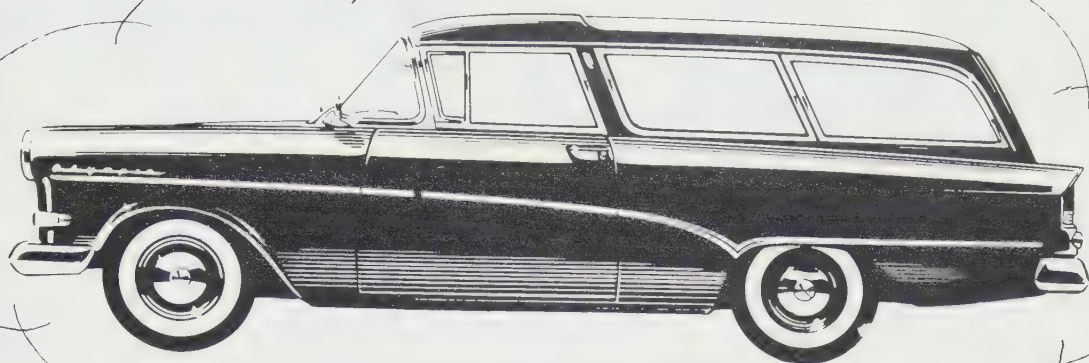
I fabriksbygninger, hvor ensartet temperatur, støvfri eller fugtighedskontrolleret luft er af afgørende betydning, er det indlysende, at en bygning uden vinduer lettere imødekommer kravene. Der må kræves det kunstige lys, at det ligger så nær som muligt til dagslyset, og at det er af samme styrke. Fordelen skal være, at belsningen er konstant, og at der ikke opstår områder i en bygning, f. eks. et stormagasins centrale placerede afdelinger, hvor dagslys og kunstigt lys blandes. I et varehus vil vinduerne i almindelighed alligevel ikke være i stand til at belyse mere end en brøkdel af gulvarealet tilfredsstillende.

Der vil sikkert være en uvilje til stede mod at arbejde i en bygning med kunstigt lys, især hvor man i vinduesløse bygning ikke er udformet uden vinduer fordi man af hensyn til en særlig produktion ikke har andet valg, men modviljen kan måske imødegås ved at gøre bygningens indre så tiltrækkende som muligt.

Udviklingen med de vinduesløse bygninger er således kun lige begyndt og der ligger store opgaver ventende på at blive løst for at skabe sådanne klimabetingelser, både praktisk og psyisk, at mennesker vil kunne trives dag ud og dag ind mellem kl. 8 og 17 i kunstigt lys. BC

Kilde: Building Materials (Export), april 1959.

Nu mangler vi bare en... Opel CARAVAN

Opel Caravan er netop, hvad en arkitekt har brug for – både privat og i sin gerning.

Der er masser af plads til alle grejer – og i ferien til telt og sager. Ja, man kan sove i den, om man vil!

Caravan er en elegant vogn. Den har Opels 52 hk motor, synkroniserede gear, panoramarude, slangeløse dæk og meget andet. Tal hellere straks med en Opel forhandler!

*Finansiering gennem
General Motors Acceptance Corporation*

„IDEAL 1935“

Den lille
Cisterne
med den
store
Skylleevne

Skyllemængde:
8 liter

Moderne Type — kort Byggelængde. Forlang vore Cisterner
med P. Kobling hos Deres Leverandør.

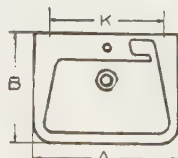
- ★ »PHØNIX«
- ★ »PHØNIX Model 33«
- ★ »IDEAL 1935«
- SKYLLECISTERNER
- ★ Universal Duplex

Kan let paamonteres alle Cisterner med
udvendig Trækarm, saa de bliver dobbelt-
skyllende, hvorved der spares 30 pct. af
Vandforbruget.

MASKINFABRIKEN PHØNIX ODENSE A/s
ØSTERGADE 3 ODENSE TELEFON 169

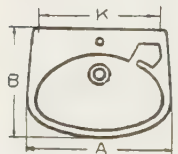

Carezza

2 moderne håndvaske

enkle linier, elegant armatur
(også ethulsbatteri) med
IFÖ EVIGHEDSPAKNING

	A	B	F	K
1422	560	420	145	400
1472	640	460	160	470
1502	560	420	145	465
1482	640	460	160	530

MAX SIBBERN

Generalagentur

SVANEMØLLEVEJ 122 HELLERUP HE. 9595

En ny canadisk mineby

Et af de mest interessante byggeprojekter af sin art i Canada er Elliot Lake Town, Ontario, der opføres i hjertet af verdens største uranområde, og hvor alle forventninger til byens hurtige vækst og byggetiden for de enkelte bygningers opførelse forlængst er overfløede.

Da det efter de forudgående geologiske undersøgelser for 3 år siden stod Rio Tinto Mining Company klart, at distriktet var endda overordentlig rigt, man også straks på det rene med, at det ville være nødvendigt for en rationel udnyttelse af jordens rigdom at bygge en by af en passende størrelse til at huse ansatte, og med forretninger, skoler, kirker og administrationsbygninger.

Omhyggelig forudgående planlægning har nu taget form i en driftig by til 30 millioner canadiske dollars med mange tusinde indbyggere, en by, hvor byggevirksomheden er anspændt til det yderste. For at understrege præget af „guldgraver-by“ er Elliot Lake Town blevet til ved et omhyggeligt planlægningsarbejde og samarbejde med mange af staten Ontario's myndigheder. Uanset de store vanskeligheder i de øde mine egne er byen planlagt som en drabantby ved en hvile som helst storby. Der er villakvarterer, etageejendomme, vand og kloak, teglmurede forretningsbygninger, skoler, hospitaler, teatre, parker og legepladser.

Inden arbejdet kunne påbegyndes måtte Ontario-vejdirektorat forbinde området med omverdenen med en forbindelsesvej til 3 millioner dollars. Anlægsarbejdet i byen begyndte i juli 1956, og i dag er næsten 2000 huse beboede og 500 under opførelse.

Byplanen indeholder fem adskilte bykvarterer, der er anbragt med let adgang til nærliggende uranminer. Det ene af disse kvarterer er allerede fuldt udbygget, to er omtrent færdige og to står for at skulle påbegyndes. Hvert af disse kvarterer har fra 300 til 1500 boliger og indeholder tillige butikscentre, skoler og parker. Der vil desuden blive etableret et industriområde og forretnings- og butiksområde fælles for hele byen, som også indeholder hoteller og et motel.

Hudson Bay Kompagniet, der er pionér i Canada i nordlige egne, har opført et moderne stormagasin i siden af hotellet, og fire banker er rykket ind i nye bygninger. Et hospital på 100 senge er under opførelse.

Elliot Lake Town planlagdes først og fremmest som én-familiehuse beboet af ejeren, men der er også opført etageejendomme med lejligheder til udlejning. Både mursten og træ er brugt som byggemateriale og man arbejder med mange forskellige plantyper. I midten af 1957 havde byen 15.000 indbyggere, ved udgangen af 1958 var der 30.000, og befolkningstallet vokser hurtigt.

Planlægning har gjort, at Elliot Lake Town, en ødemarken, ikke er blevet en tilfældig samling bygninger, men et organisk hele, et sted, hvor mennesker kan trives.

Kilde: The Builder, 10. april 1959.

HUDEVAD

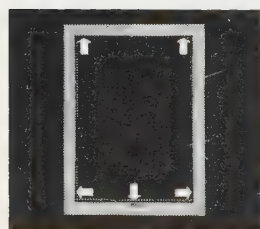
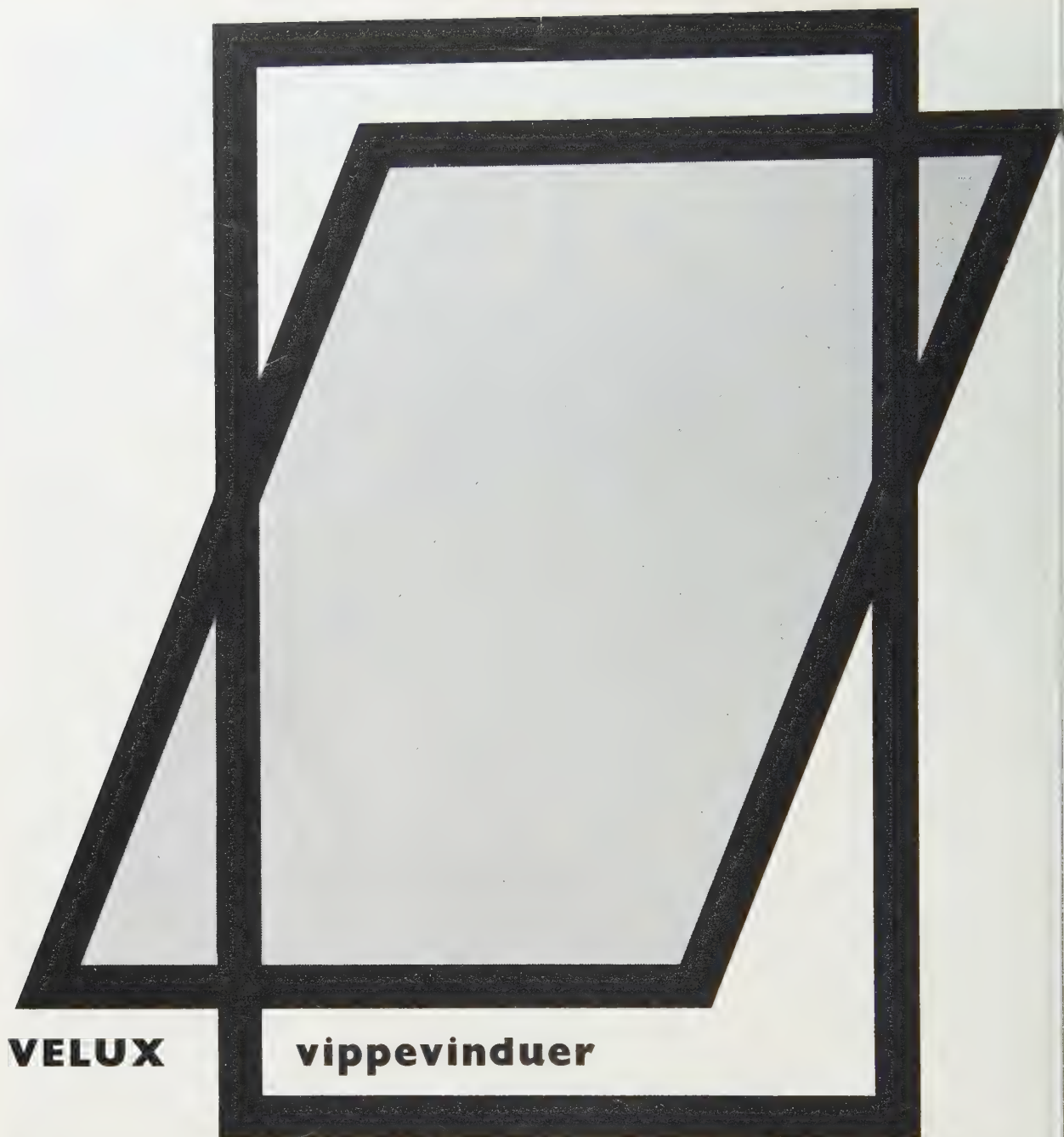
PLAN

RADIATOR

HUDEVAD RADIATORFABRIK ^{A/S}

PR. AARSLEV . TELEFON DAVINDE 46

Tilspændes i lukket stilling af 5-punkts centrallås. Skjult indbyggede friktionshængsler.

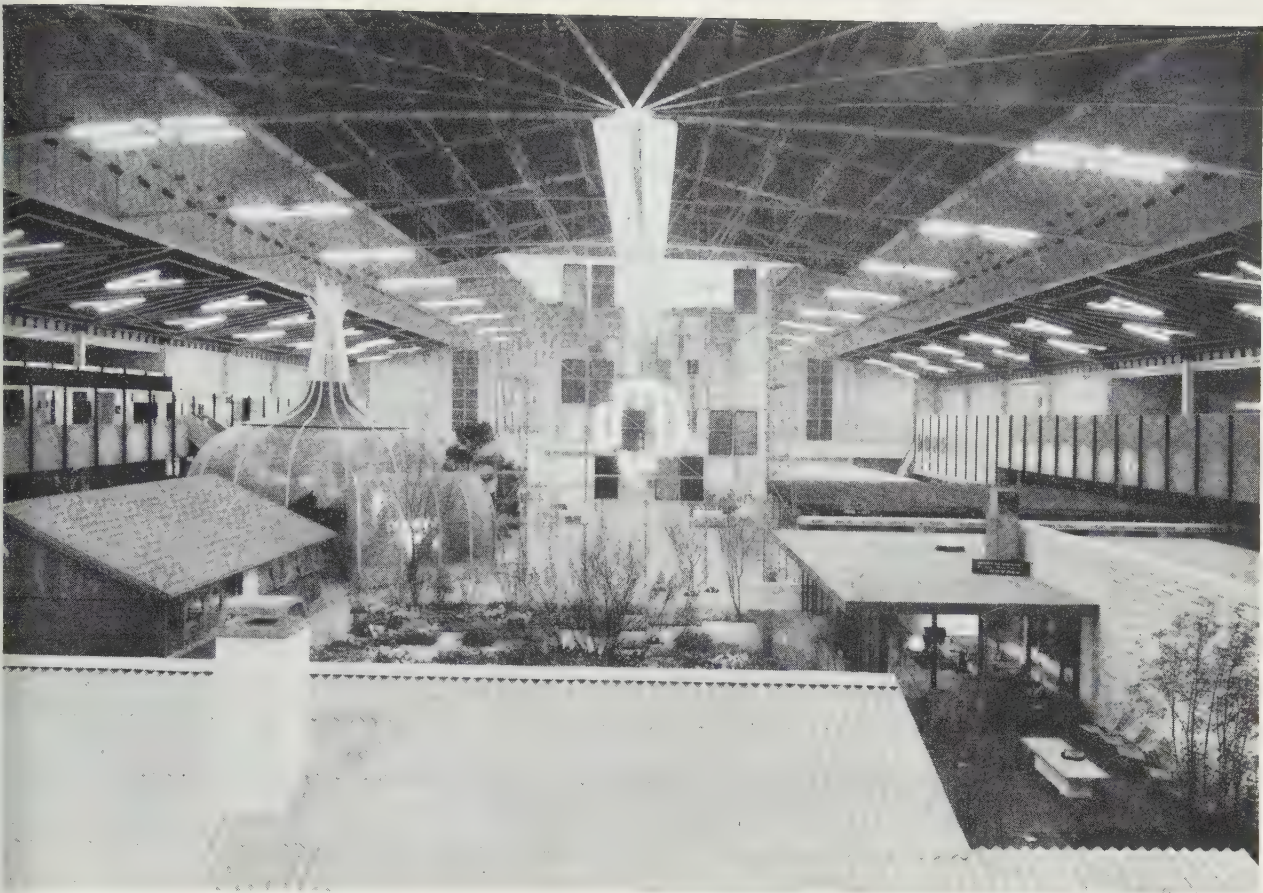
drøft dagslysproblemer
med VELUX

Enkel og klar i konstruktion som funktion. Tætsluttende for vind og vand. Nemt at betjene, nemt at renholde. Kun et synlig beslag: Det forkromede håndtag som betjener en 5-punkts centrallås. Aflåst natventilation. Vipperammen fastholdes i alle positioner af skjult indbyggede friktionshængsler. Al pudsning sker indefra og uden besvær, – forsatsrammen er sidehængt.

V. KANN RASMUSSEN & CO. . VELUX A/S . MASKINVEJ 4 . KØBENHAVN SØBORG . TLF. SØBORG 6

ULF NEILEMOSE

Udstillingen set fra balkonen, midt ned gennem hallen. I forgrunden taget af gasbetonhuset. Til højre Bo og Wohlerths énfamiliehus, og til venstre teglstenshuset. Til højre i hallens midte ses den overdækkede indgang, der munder ud i torvet, der er omgivet af et højt stålstillads. Overfor indgangen, til venstre på billedet, ligger Ole Helwegs fremtidshus

Fest i Forum

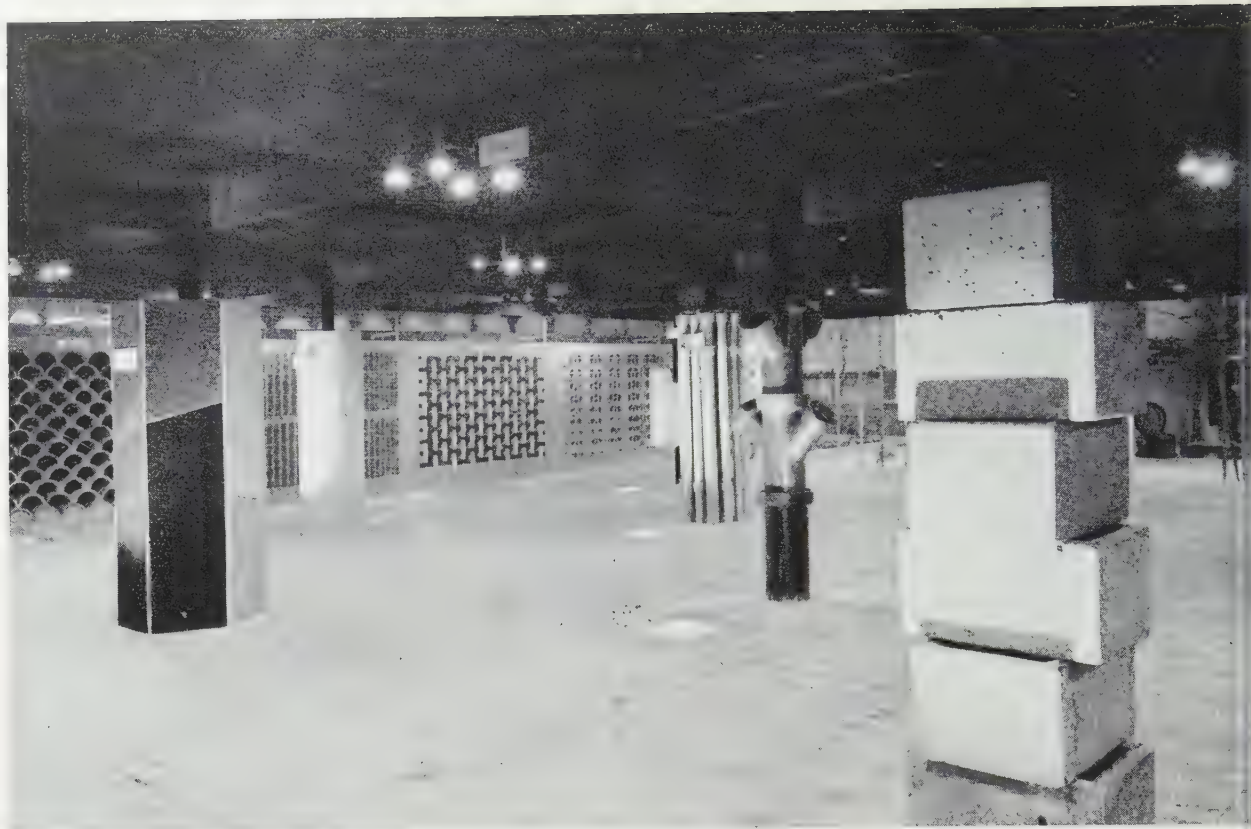
Et udstillingsarrangement af det format *D.A.L.* i samarbejde med *Politiken* gennemførte i april måned kræver fantasi og vovemod. Der investeres flere millioner kroner i et arrangement, hvis levetid kun er en halvsnes dage. Udstillingen skal fænge med det samme – der er ikke tid til at tørre det våde krudt.

Den fængede. Presse og publikum var så begejstrede, at det varede flere dage inden de fik vejret til den sædvanlige kritik af arkitekternes tyranni – arkitekter der vil bestemme, hvordan folk skal bygge og bo.

Gennem en underbelyst søjlehal af kloakrør, friskluftsvanter og ventilationsrør kom man ind i en kæpekube, opbygget af stålørersstilladser og med en kæpelysekrone af vandrør. Med lidt god vilje kunne man godt glemme, at man befandt sig i Forum, og det kan man ikke nok som takke udstillingens arkitekter for. Således introduceret blev man stedt overfor udstillingens sensation *huset af i overmorgen* – iøvrigt godt forberedt af den usædvanligt velorienterede presse og radio. Det var alle tiders udstillingsspøg. Bortset fra kendere af den mere spøgefulde del af amerikansk arkitektur var alle overraskede over denne usædvanlige bygningsform – en løgkuppel med vinger. Huset var opført af det nyeste nye i bygningsmaterialer, artificiel sprutpuds i modfarven brækket okker, plastic-

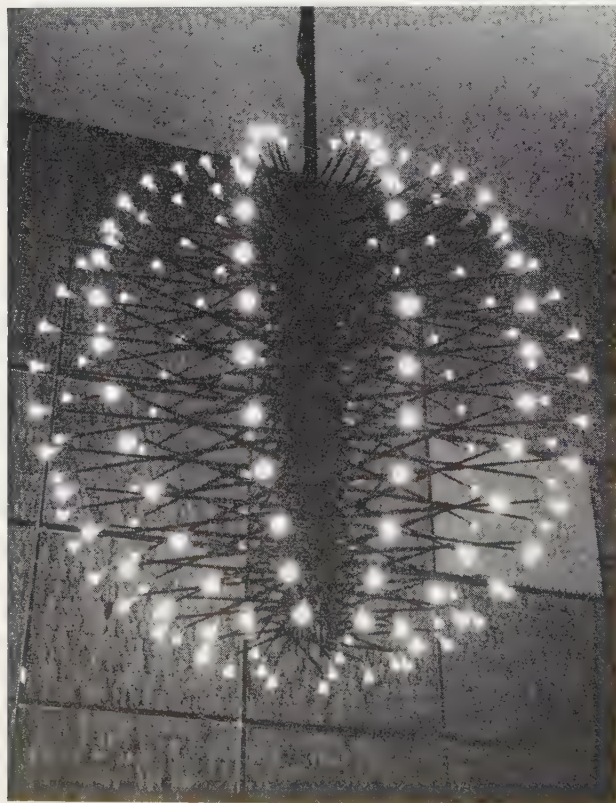
rør i farver, der heldigvis kun fås i plastic, det hele båret af laminerede træbuer i hidtil usete spinkle dimensioner. Indvendigt var huset fyldt med spøg og skæmt, peberfugle i bambusbure, lænestole i klædeligt gråt hverdagstøj, vinterhave med miniature-vandfald, yndige piger med fjer på, nye, sjove PH-koglekroner, hvor det var lykkedes PH yderligere at ned-sætte nyttevirkningen. En fosforiserende escapisme, man aldrig har set magen til. Her var 7 små hjem forenet i ét stort. Ole Helweg og Torsten Johansson havde med eminent dygtighed gennemført denne udstillingsspøg. Egentlig er det synd at hænge en altfor alvorligt ment filosofi på dette festlige påskeris. Men på den anden side må man respektere det islæt af alvor, Helweg har givet ideen. De byggetekniske nyheder, der kan være i eksperimentet vil man dog gerne vente med at tage stilling til, indtil man har set dem anvendt under mere realistiske vilkår. Den bolig-mæssige idé, at give det skabende fritidsarbejde bedre kår, kan man godt anerkende. Men også her vil man gerne se ideen i en realistisk udformning, før man påbegynder den alvorligere del af diskussionen. Forhåbentlig bevarer Helweg, Torsten Johansson og PH deres entusiasme – trods kritikken fra folk, der har taget dem for alvorlig ved denne lejlighed.

Den lave indgangshal med søjler af forskellige byggematerialer. Nederst til venstre på denne side den store lysekrone, der hang midt over torvet givet af stålstilladser, som på den ene side var beklædt med træspån

ULF NELLEMOSE

Med ligeså stor dygtighed – men med betagen alvor – havde Bo og Wohlert opført et énfamiliehus, fremtidens hus for bjergsomme naturer. Det var i creme de la creme, flødefarvet murværk med chokoladebrunt træværk. Detaljeringen, de enkelte bygningselementes sammenpasning, formens og farvers enhed, den håndværksmæssige kvalitet var så fuldendt som i snedkermøbel fra Den Permanente. Mon man ikke skal helt til Japan for at finde noget lignende. Men dertil kommer, at husets plan, dets funktionelle og arkitektoniske kvaliteter var af fineste karat – og mest Wrightske man endnu har set på vore brede grader. Det er et stykke kunsthåndværk, hvor danske bygningshåndværkere har fået anledning til at demonstrere deres høje standard.

På den anden side af Ole Nørgaards dejlige hus kunne man iøvrigt konstatere, at høj kvalitet på håndværk ikke behøver at være forbeholdt luksusbyggeri. De to énfamiliehuse, der var opført for at illustrere det foreløbige resultat af D.A.L.'s småhusundersøgelser, var håndværksmæssigt i topklasse. De to fint gennemarbejdede huse har brugsmæssige kvaliteter, der hæver dem over det meste småhusbyggeri i prisklassen omkring de 40.000 kr. Arkitektonisk er de stilsfærdige uden påtrængende effekter. Men først og fremmest indeholder de en produktionsidé, der kan give folk mere

ULF NELLEMOSE

På balkonen var mange smukke stande indrettet af forskellige firmaer, sparekasser, banker og kredit- og hypotekforeninger. Til venstre et blik ned gennem udstillingsgaden på den ene sidebalkon. Til højre et udsnit fra udstillingen af udvalgt kunsthåndværk, som også var arrangeret på balkonen, og som man kom til ad trappen i fremtidshuset

ULF NELLEMOSE

Énfamiliehusene var opført i den sydlige halvdel af Forum. Midt i den nordlige halvdel, mod Rosenørns Allé, lå to store grupper firmastande, hovedsagelig med møbler

ERIK HANSEN

En af de smukkeste møbelstande viste forskellige anvendelser af Grethe Meyer og Børge Mogensen's „Boligens Byggeskabe“

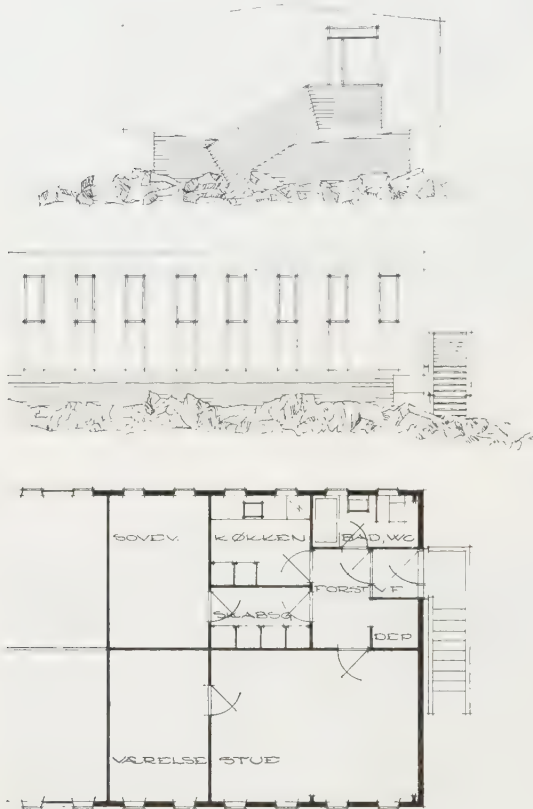
Plan 1: 200

Som eksempel på byggeriets industrialisering var „Kernen“ meget illustrerende. Det er et stort, færdigfabrikeret element indeholdende først og fremmest de rum, der kræver særlige installationer. Det kan tilpasses forskellige typer, evt. individuelt projekterede énfamiliehuse.

„Kernen“ er udført i jernbeton med façadebeklædning af sort eternit og aluminium og iøvrigt fuldt monteret med installationer, el-måleskab, fyr, bad og w.c., el-komfur o.s.v. Det er færdigudstyret med gulve, vinduer (med persiener) og døre lige til at tage i brug.

„Kernen“ transporteres til byggepladsen på blokvogn, opstilles på det færdige fundament og tilsluttes olietank og stik.

„Kernen“ er udført af Asmussen & Weber. I prisen er inkluderet arkitekt- og ingeniørhonorar. Det er en sag med perspektiver i.

Plan og façadeer 1: 200

Det udstillede halve dobbelthus tjener som bolig for en af lederne af et større stationsområde, hvis øvrige bygninger opføres i varierende længder efter samme princip.

Huset skal opføres på et meget øde og klippefuldt sted på Østgrønland og skal fragtes dertil med skib, bringes i land med landgangsbåde og føres til opførelsesstedet med tovbane. Opgaven har været at gøre huset så præfabrikeret som muligt, idet opførelsestiden på grund af besejlingsforholdene er meget kort.

Elementtyperne er færrest mulige, rammekonstruktionen, som bærer elementerne, består således af to ens søjler og to ens gittersper.

I opholdsrum er gulve belagt med linoleum, i baderum og øvrige våde rum med sammensvejsede vinylbaner.

Husene er højisolerede, el-opvarmede og beklædes udvendigt med to lag tagpap med aluminiumsfolie yderst.

Vindstyrken på opførelsesstedet kan komme op på det dobbelte af max. vindstyrke i Danmark, hvorfor husets konstruktion er solidere, end man er vant til, og vinduerne er mindre og forsynet med skodder (vindtrykket kan trykke ruderne ind).

Bygherre: Forsvarsministeriet. Opføres af: Forsvarets Bygningstjeneste – Søværnets Bygningsdistrikt. Arkitekt: Svend Aage Petersen M.A.A. Medarbejdere: Bertel Mogelvang Nielsen M.A.A., Verner Tinning M.A.A.

for pengene, end de kan vente at få i et individuelt projekteret hus.

For 90 pct. af Forumudstillingens gæster var disse huse og de mange huse i D.A.L.'s biograf fremtiden. Det fik bl. a. informationsfolkene at føle. Publikum stod i kø for at få oplysninger om typehusbyggeriet og finansieringsmulighederne i forbindelse med småhusbyggeriet i almindelighed.

Herløw's og Tormod Olesens udstillingsarrangement dannede en meget flatterende ramme om de her nævnte huse. I modsætning til de fleste Forumudstillinger var der en rimelig balance mellem de kollektive, idéprægede arrangementer og de merkantile stands. Ideer med at lukke balkonen med høje skærme var et virkeligt kup. Udstillingerne på gulvet fik en rolig baggrund og balkonen blev en attraktiv butiksgade med trængsel som på strøget før jul. Medvirkende hertil var iøvrigt den næsten geniale idé, at lade turen gennem huset af i overmorgen gå fra gulvet ad en bred trappe gennem huset til balkonen.

Foruden de fire hele huse var udstillet et halvt, et kærne bestående af forstue, køkken, spiseplads, fyr og bad. Denne installationsrige del af et énfamiliehus leveres færdigfremstillet fra fabrik klar til opstilling på det ventende fundament. Der er måske mere fremtidsperspektiv i dette kæmpebyggeelement end i de øvrige udstillede huse – ikke som boligidé, men som produktionsidé. For arkitektfagets fremtid er sagen heller ikke uden perspektiver.

Udenfor Forum vakte to feriehuse berettiget opmærksomhed. Det ene, tegnet af Friis og Moltke, kendt som en del jyder fra udstillingen af det i Århus sidste sommer. For dem, der kun kender det fra billederne i Arkitekten 2/59 var det morsomt at færdes i huset og erkende, at Mies van der Rohe med held lader sig omskrive til et lille, dansk feriehus. Selv i de lidet naturlige omgivelser ved Rosenørns Allé fornemmede man huset en stimulerende feriestemning.

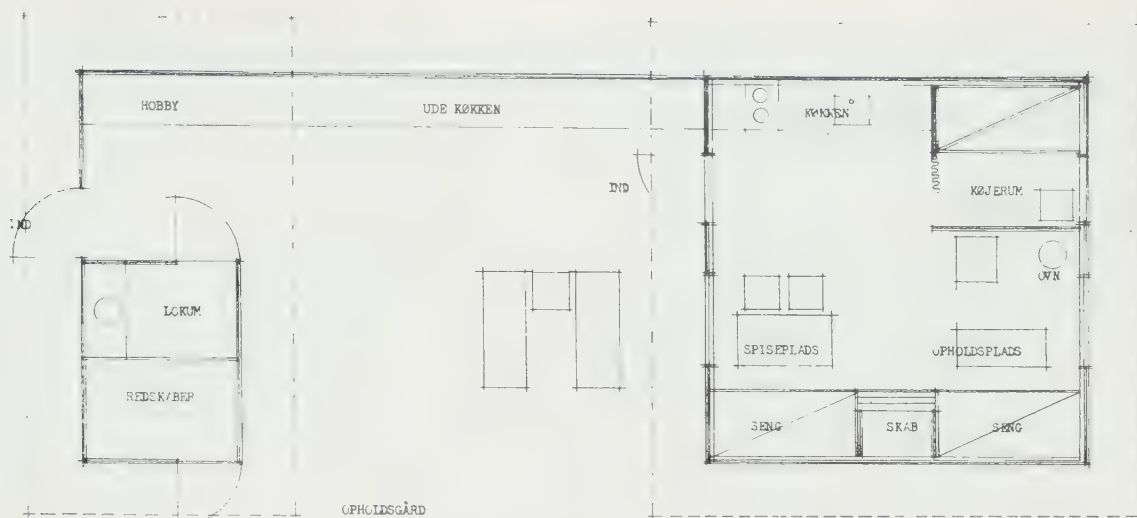
Det andet feriehus, tegnet af en arkitektstuderende, Ulrik Bretton Meyer, byggede på den rigtige idé – synes man – at et lille feriehus skal være primitivt uden fordyrende installationer o.s.v. Det er dog kun en relativt lille del af året, det anvendes. Huset var enkelt og pænt, men med lovligt små vinduer. Man vil jo gerne kunne bevare kontakten med naturen også de dage, hvor vejret tvinger en til at opholde sig inden døre.

Derimod kan man jo nok begribe, at det i Østgrønlands barske klima, med storme af en her i landet helt ukendt styrke, gælder om at reducere vinduearealerne til et minimum. Det hus, Søværnets bygningsvæsen udstillede som nabo til feriehuse var et antiglashus med al den lune tryghed, man må kunne ønske sig i det hårde polarklima, der bliver husets næste oplevelse. Huset er det mest konsekvente montagebyggeri man kan tænke sig og ikke uden en vis robust charme.

Udstillingen, hvis generalsekretær var Bent Røgind, vil blive mindet som en af de mest afvekslende og underholdende byggeudstillinger, man har set i Forum.

Skriver

Kolonihavehuset, der var opført på udstillingen, er resultatet af en konkurrence mellem de studerende på Kunstakademiets Arkitektskole, udkrevet i samarbejde med Kolonihaveforbundet for Danmark. Konkurrencen blev vundet af Ulrik Bretton-Meyer, som har formet sit kolonihavehus ud fra ganske særlige forudsætninger. Det skal benyttes som sommerbolig; det skal kunne bygges over en længere årrække, og ved valg af konstruktionsmetode og materialer er der taget alle mulige hensyn til økonomien og vedligeholdelsen. Anlægget består af 3 dele. Selve kolonihavehuset er på ca. 25 m². Indeholder en lille opholdsstue med 2 faste sovepladser, et køkken og et særligt rum med 2 køjer.

Beboerne har mulighed for at opvarme huset på en enkel og billig måde, når de kølige, danske sommeraftener indfinder sig. Fra huset har man direkte kontakt med en afskærmet udeplads, som indrammes af et udhus med redskabsrum og wc. Den bærende konstruktion er af tømmer, og huset er beklædt med ru brædebeklædning. Taget er dækket med tagpap.

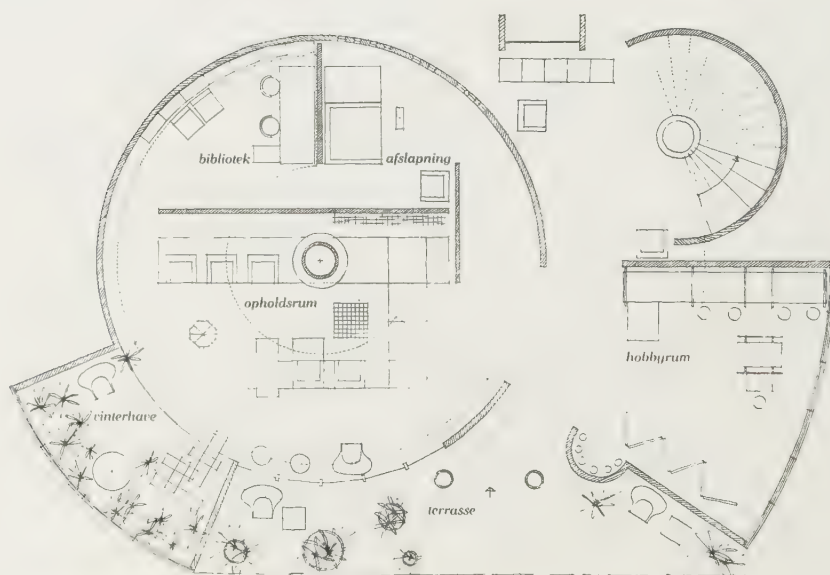
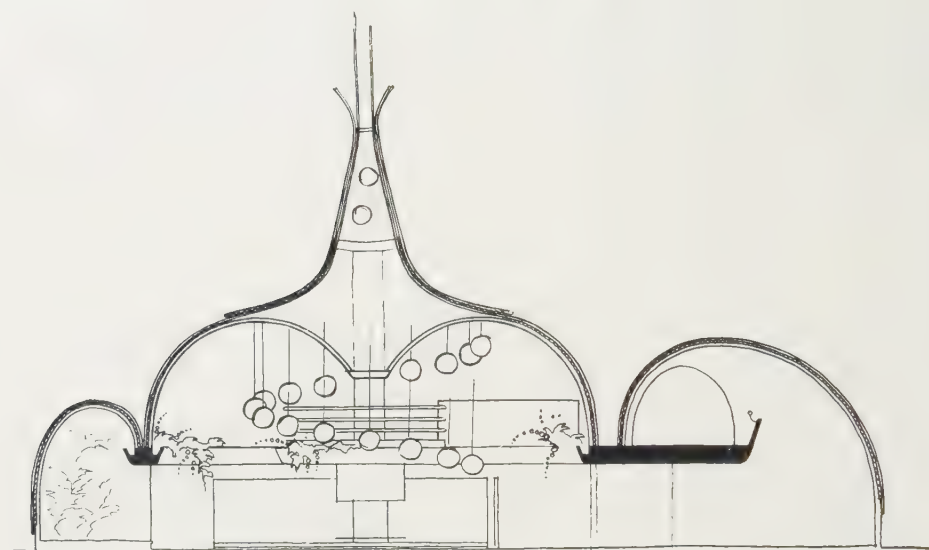
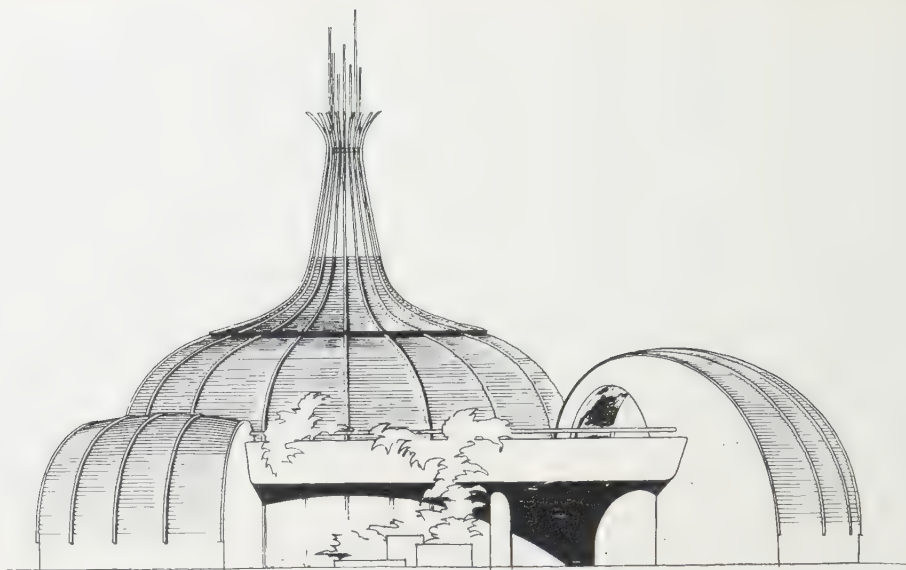
Konsulent: Forretningsfører Ørnulf Dühring, Kolonihaveforbundet for Danmark

ULF NELLEMOSE

Ud mod Rosenørns Allé var der foran Forum opført det aluminiumsbeklædte Grønlandshus, Friis og Moltkes feriehus, et gammelt kolonihavehus og Bretton-Meyers sommerhus, som dog ikke ses på dette billede

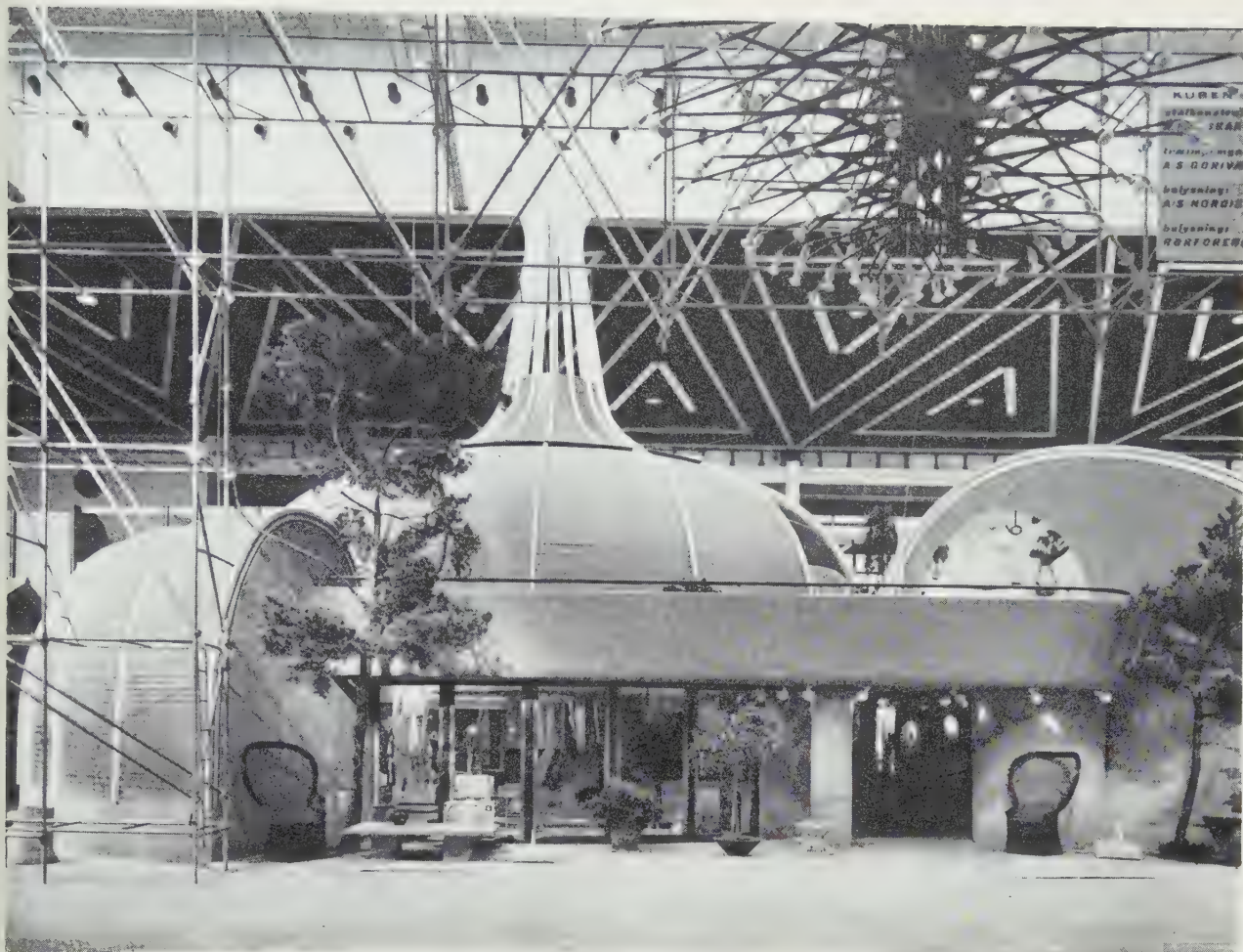

Huset af i overmorgen, Forum 1959. *Façade, snit og plan 1:200.*

Arkitekt: Ole Helveg, M.A.A. Indretning: Torsten Johansson. Belysning: Poul Henningsen

ELSE THOLSTRUP OG JAN SELZER

Ole Helwegs fremtidshus set fra indgangshallen. Man ser også noget af stålstilladset, der omgav torvet midt i Forum og den nederste halvdel af Lysekronen, der hang over torvet. Nederst til højre en detalje af huset

Huset af i overmorgen

Arkitekt: Ole Helweg, M.A.A.

Information bragte under udstillingen et interview med Ole Helweg om „Huset i overmorgen“. Interviewet, som vi her bringer med forfatterens tilladelse, uddyber Ole Helwegs idé bag den fantasifulde form

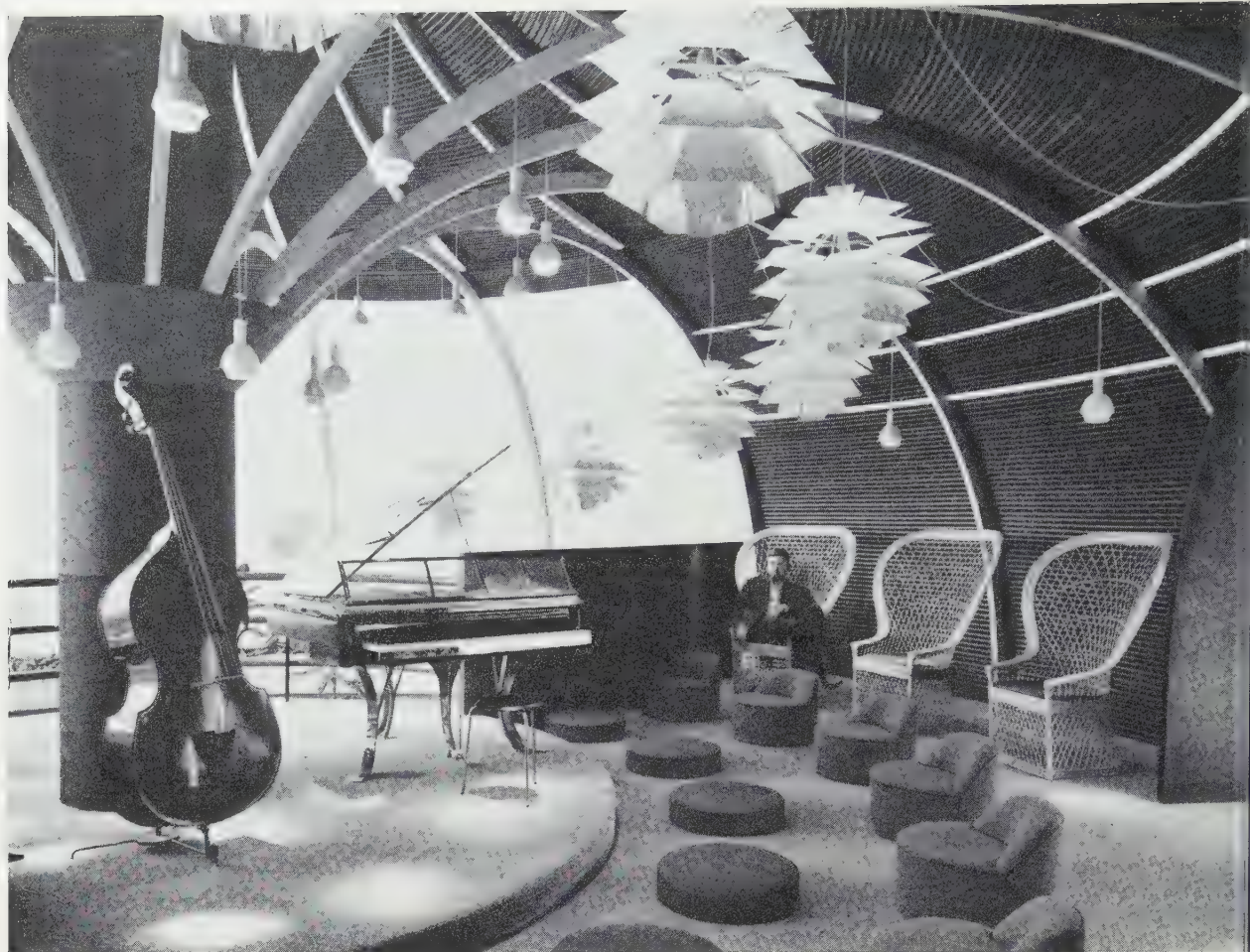
Fremtidshuset, der var bygget til udstillingen „Huset i haven“ i Forum, har allerede vakt stor opsigt. Der er ingen tvivl om, at det var udstillingens store trækplaster, og det var vel også i nogen grad tiltænkt denne rolle. Besindige besøgende i plastichuset lod sig dog ikke helt overrumple. Det er selvfølgelig meget morsomt, lød det ofte under rundgangen, men et hus er det jo ikke, og kan det overhovedet bruges i virkeligheden?

De skeptiske har delvis ret. Huset af i overmorgen, som det var i Forum, er kun en vision. Husets arkitekt, Ole Helweg, har antydnet visse træk af en boligform, som muligvis bliver fremtidens. Det var kort sagt et udstillingshus, som på visse punkter ikke skal tages helt alvorligt.

Men fremtidens hus er alvorligt nok for Ole Helweg. Gennem seks-syv år har han arbejdet med disse pro-

Der er åben forbindelse fra det store opholdsrum i stueetagen op i det store kuppel til musikrummet på første sal, der som en balkon rager over pejsepladsen

På modstående side. Pejsepladsen i opholdsrummet var hovedsageligt møbleret med faste møbler, en bæk med store kvadratiske hynder og store, polstrede hvilestole anbragt dels på en tilsvarende bæk og dels på en forlængelse af den murede sokkel fra pejsen. I opholdsrummene i stueetagen er ophængte PH spotlight og PH duo lamper for Osram lamper 12 volt 50 w. Lamperne er med hornophæng af messing ophængt i strømførende messingsrør, så man efter ønske kan flytte dem og få lys, hvor der er brug for det. Dette arrangement ses tydeligst på det nederste billede

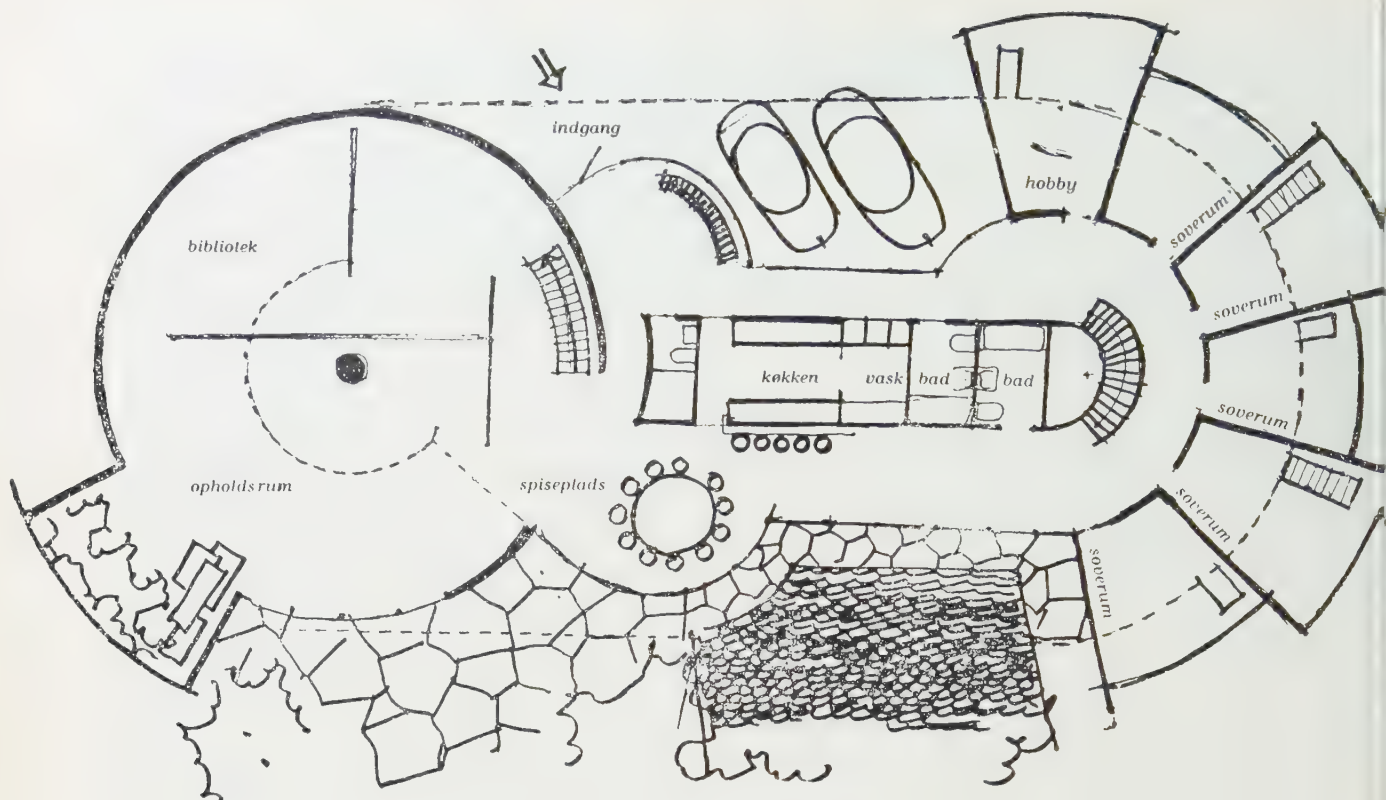

ELSE THOLSTRUP OG JAN SELZER

Plan 1: 200

blemer, og han har i praksis tænkt meget længere end udstillingshuset i Forum, nemlig til et hus, der skal tages helt alvorligt. Det er dette hus, der vises i plan og façade på disse sider. Dette hus vil kunne opføres i dag, og Ole Helweg understreger, at han ikke er bange for at tage ansvaret for, at huset du'r.

Et hus har såvel en teknisk som en menneskelig motivering. Teknisk set motiveres huset først og fremmest af plastic-stoffernes fremkomst og af industriel fabrikation. Menneskeligt set er fremtidshuset motiveret af en lang række faktorer, og dem fortæller Ole Helweg om i det følgende. I flere tilfælde vendes der op og ned på de gængse boligopfattelser.

– Jeg forudsætter, at de næste halvtreds år vil forløbe uden krige, og at den fredelige udnyttelse af atomkraften udvikles stærkt, siger Ole Helweg. Hvis det sker, vil vor levestandard blive fordoblet, ja måske tredoblet. Arbejdstiden vil samtidig blive væsentligt forkortet. Vi står da overfor den menneskelige kulturhistories største problem: fritiden. Fremtidshuset vil være en betydelig faktor ved løsningen af dette problem.

Den mand som i dag kan bygge et hus på 100 m² vil om 50 år bygge sit hus 300–400 m². Hele ideen med huset går ud på, at denne forøgede kapacitet skal benyttes til at løse fritidsproblemet.

– Jeg tror, at i vores tid er problemet, at for mange

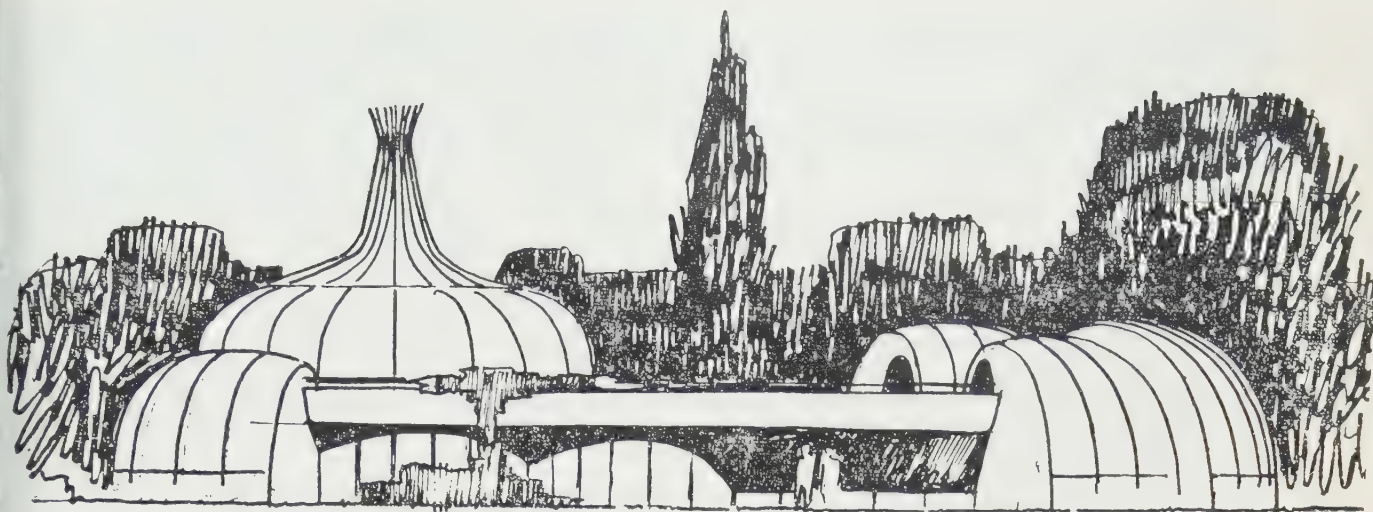
arbejder for meget og tjener for lidt. Det betyder igen, at den eneste form for kunstnerisk konsumering, folk har energi til og råd til, er kulturel dåsemad – film, fjernsyn, radio, o.s.v. Med en højere levestandard, vil der komme et stigende behov for kultur, og det vil få udløsning i en eller anden form for kunstnerisk aktivitet. Det tror jeg på, fordi der hos alle mennesker vil være en spire til et talent – man ville simpelthen ikke kunne grine ad Dirch Passer, hvis man ikke selv havde en lille smule humoristisk talent. Disse to faktorer, behov for kultur og spiren til et talent, vil betyde, at for fremtidens mennesker med penge nok og tid nok vil der være skabt mulighed for en personlig indsats.

– For at være aktuel. Vil denne tilstand ikke betyde alle tiders teaterkrise?

– Spørgsmålet kan udvides derhen, om den statsanerkendte kulturspredning, radio, TV og teater selv vil blive arbejdsløs. Jeg tror det ikke. Der vil blive tale om en vekselvirkning. I det øjeblik, den individuelle aktivitet bliver større, vil behovet for skolet inspiration også blive større.

Eksempel: Der er få unge, der køber så mange grammofonplader, som de, der selv spiller. Man kunne tænke sig at der i fremtidens hus blev arrangeret lørdagsaftener, hvor familiens medlemmer selv spillede revy og teater. Mange mennesker holder af at spill

Façade

Det er nødvendigt at studere disse tegninger nøjere for at danne sig et fuldstændigt indtryk af fremtidens hus, som Ole Helweg forestiller sig det. Det, der var i Forum, er kun det cirkelformede afsnit til venstre. Denne del af huset er helliget fællesrummene, vinterhave, opholdsrum, bibliotek og ved siden af biblioteket afslapningsrummet. Man må tænke sig til en etage herover med et musikrum. Fjernsyn, radio, husbiograf m.v. vil være anbragt i opholdsrummet. Bevæger vi os til højre gennem tegningen, støder vi først på spisekrogen med et kæmpestort cirkelformet bord. Så følger alle de tekniske arrangementer: toiletter, køkkenet, der er forsynet med en bar, hvor evt. morgenmaden kan forføres, derpå vaskerum til køkkenet samt to badeværelser. Ole Helweg regner med, at man til sin tid vil kunne købe f.eks. et køkken eller et badeværelse som færdig helhed. I tegningens cirkelformede højre afsnit ses alle soveværelserne samt hobbyrummet. Et soveværelse i fremtidens hus har ingen lighedspunkter med de diminutive kamre – „sygekassesoveværelser“ kalder Helweg dem – som vi nu oplever. Hvert soveværelse er faktisk en mindre lejlighed i to etager. Det underste store rum er stort nok til reoler, skrivebord, lænestole evt. et flygel, hvis den bestemte beboer måtte ønske det, selve sovepladsen findes på en slags balkon, hvortil der er adgang ad en trappe. Når soveværelserne er så store, er tanken den, at hver enkelt beboer skal have mulighed for at dyrke sine personlige interesser og skal kunne modtage gæster, uden at man derfor behøver at lægge beslag på fællesrummene. Det bemærkes, at et opsving i bilismen også er forudset. Der er to biler på parkeringspladsen

komedie, og denne aktivitet har haft flere opblomstringer i tidens løb. En sådan aktivitet kunne meget vel tænkes at stimulere interessen for det rigtige teater.

– Men hvordan skaber nu Deres hus betingelserne for en kunstnerisk aktivitet og den renæssance for familien, som der åbenbart også er tænkt på?

– Den største luksus for os i dag er størrelsen af det kvadratmeter-areal boligen dækker. I fremtiden vil rigelig plads blive en menneskeret. Mit hus er på godt 350 m², og det er kun beregnet til én familie. Den vil måske komme til at bestå af syv personer, for større levestandard vil også betyde, at der er råd til flere børn.

– Et familiehus på 350 m² – det bliver mange skridt for husmoderen, for ikke at tale om rengøringen.

– Her vil det være gavnligt at gøre op med nogle vaneforestillinger. I 1930 fandt man ud af, at det for alt i verden drejede sig om at spare skridt i boligen. Siden har vi levet under „de få skridts diktatur“. Hvad er resultatet. Jo, bl. a. at pigerne på Strøget ikke kan gå på deres ben, og det kan de ikke fordi de er vant til at gå i rette vinkler mellem tekniske arrangementer. Selve det at bevæge sig er udtryk for liv, og det har man sat i skammekrogen. Vi oplever det næsten i karikatur: et skridt til bilen, halvandet skridt til fjernsynsapparatet og to skridt for at lave en ret mad. Bag efter er det tit nødvendigt med dampbade og mas-

sage for at reparere på skaderne af de indvundne skridt.

Med hensyn til renholdelsen af fremtidshuset regner jeg bl. a. med rengøringskompagnier og en høj mekanisering. Endelig skal huset være så slidstærkt, at det kan gøres rent som var det en have. Vi oplever i øjeblikket et tapeternes diktatur, der hemmer megen menneskelig udfoldelse. Et hus i fremtiden bør være således indrettet at det kan tåle, at der spilles fodbold i det.

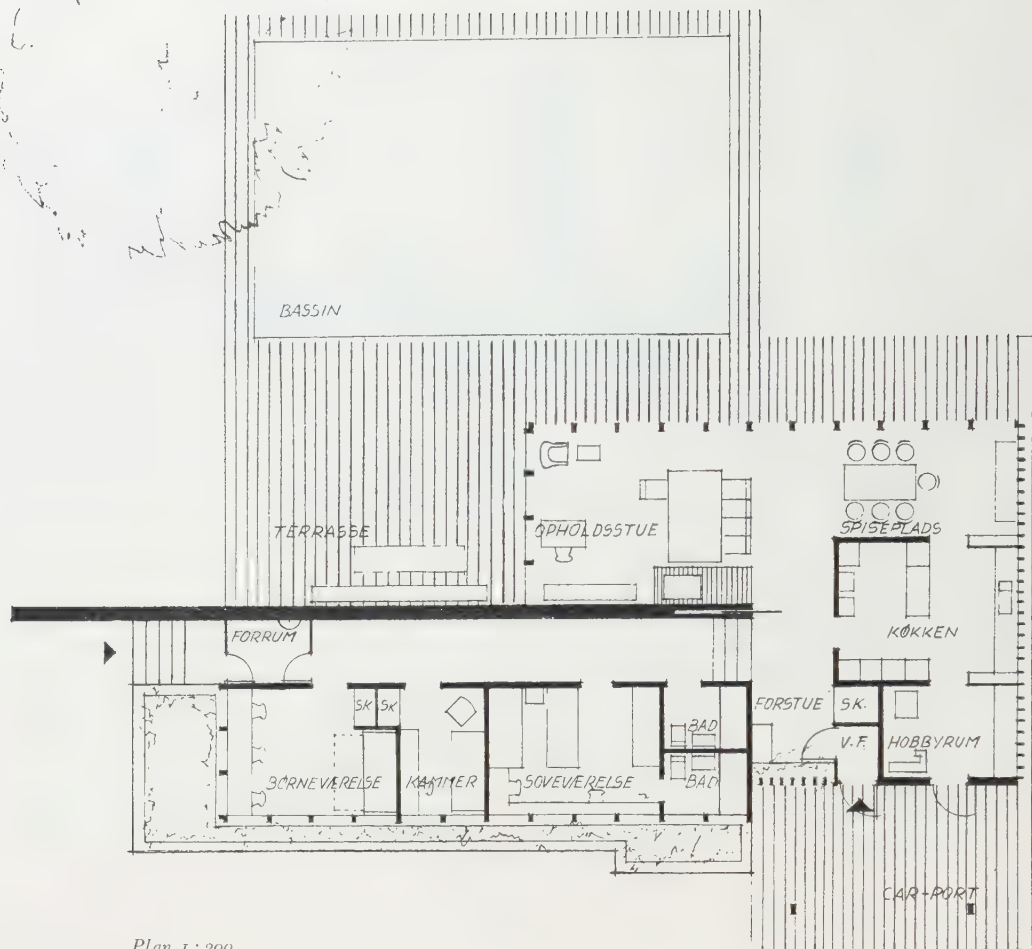
– Hvad ligger bag ved denne interesse for fremtidens boligform?

– Det begyndte for en seks-syv år siden. To bøger havde gjort et vist indtryk på mig. Huxleys „Fagre nye verden“ og Karin Boyes „Kallocain“. Fremtidsbilledet her er meget uhyggeligt. Jeg følte, der måtte være en anden udvej for mennesket i fremtidens samfund. Paa en eller anden måde skulde der dog kunne skabes vækstbetingelser for de sider af menneskelivet, vi sætter pris på – også i en plastic-alder.

Jeg kom ved hjælp af American Scandinavian Foundation på en studierejse til USA. Jeg fik set meget moderne byggeri, i Racine, Wisconsin så jeg en fabrik bygget af glastrør, og det satte mig i gang med udformningen af fremtidshuset i Forum, der dog ikke er bygget af glas, men af plasticrør.

Per Hanghøj

Plan 1:200

Ønskehuset

Arkitekter: Jørgen Bo og Vilhelm Wohlert, M.A.A.

Huset dækker et areal af 177 m² og rummer 1 stor opholdsstue med spisekrog, 3 soverum af lidt forskellig størrelse, 2 badeværelser, 1 rummeligt køkken og 1 hobbyrum.

En relativt stor forstue lader sig, når en skydevæg trækkes til side, slå sammen med opholdsstuen. Den slutter sig til en bred gang med ovenlys, hvorfra der er adgang til soverummene. Gangen afgiver plads til husets bøger, grafik og lignende.

Indgangspartiet domineres af et stort udragende tag, hvorunder bilen placeres, men foruden hovedindgangen findes en særlig indgang for børnene med håndvask og garderobe.

I Forum har det ikke kunnet lade sig gøre at udgrave kælder under huset, men en sådan kan etableres under den hævdede soveværelsesfløj. Den bør blot indeholde et magasinrum og et fyrrum.

Ved „ønskehuset“s udformning er afgørende vægt lagt på at tilvejebringe en praktisk bolig af rummelig og værdig art. Man har ikke søgt det „noch nie da gewesenes“. Snarere er bestræbelserne gået i retning af at forædle, forenkle og få kvalitet over tingene, at

skabe en ramme med karakter og ynde om dagliglivet af i dag.

For så vidt er planen traditionel, som den bygger på den enfoldige tanke, at man skal kunne komme ind i alle rum i huset fra en centralt beliggende forstue, således at intet rum bliver gennemgangsrum. Man har også bevidst søgt at undgå rum, der på én gang har mange funktioner. Soveværelset er her således simpelt, hen et værelse til at sove i, et roligt beliggende intimt og ikke overbelyst rum. På den anden side er opholdsstuen aldeles uegnet til at sove i, de store vinduer og gulv til loft, der lukker op mod 3 verdenshjørner, og de røde teglgulves plan, der fortsætter udover terrasserne, får den til at forene sig med den omliggende have. Opholdsstuen bliver således rummet, hvor man oplever dagen i nær kontakt med havens skiftende stemninger.

Køkkenet er i dyb respekt for kvindens stilling hjemmet i dag formet som et udpræget arbejdsrum, helt igennem sagligt og tip-top udstyret. Man har ikke her den meget åbne forbindelse med opholdsstuen som ellers iøvrigt kan være værdifuld. Men det kan også have

ELSE THOLSTRUP OG JAN SELZER

Jørgen Bo og Vilhelm Wohlerts énfamiliehus set fra haveanlægget. Huset vil også blive vist i *ARKITEKTUR*, bl. a. med interiørbilleder

sin betydning, at husmoderen har mulighed for helt at koncentrere sig i dette hendes arbejdsrum, hvori man har søgt at samle de fleste af hendes arbejdsområder. En særlig afdeling af køkkenet er indrettet som „utility-room“ udstyret med fulldautomatisk vaskemaskine, tørremaskine, linnedskabe m. v.

Parallelt med køkkenet har husfaderen – og børnene for så vidt også – deres hobbyrum med direkte adgang til det fri. Det er et rum som man kunne tænke sig udviklet stærkt i den fremtidige bolig og som må udformes og monteres meget individuelt, eftersom hvilke interesser der er tale om. I det foreliggende tilfælde er hobbyrummet udstyret som et almindeligt værksted med redskaber til husets vedligeholdelse.

Således har man søgt at give hver af boligens rum netop den atmosfære som passer til brugen, og ved hele tiden at spille på forskelligheden i proportioneringen og belysningen har man søgt at gøre oplevelsen ved at færdes og bo i huset rigere.

Hvidtede teglmure, glasvægge af thermoglas, brædebeklædte skillerum og lofter, og store vandrette tagflader, der afsluttes med teaktræskanter, udgør husets konstruktive og arkitektoniske hovedelementer. Set fra vest bliver indtrykket en høj mønstret mur, hvor ind mod der bygger sig et åbent glashus.

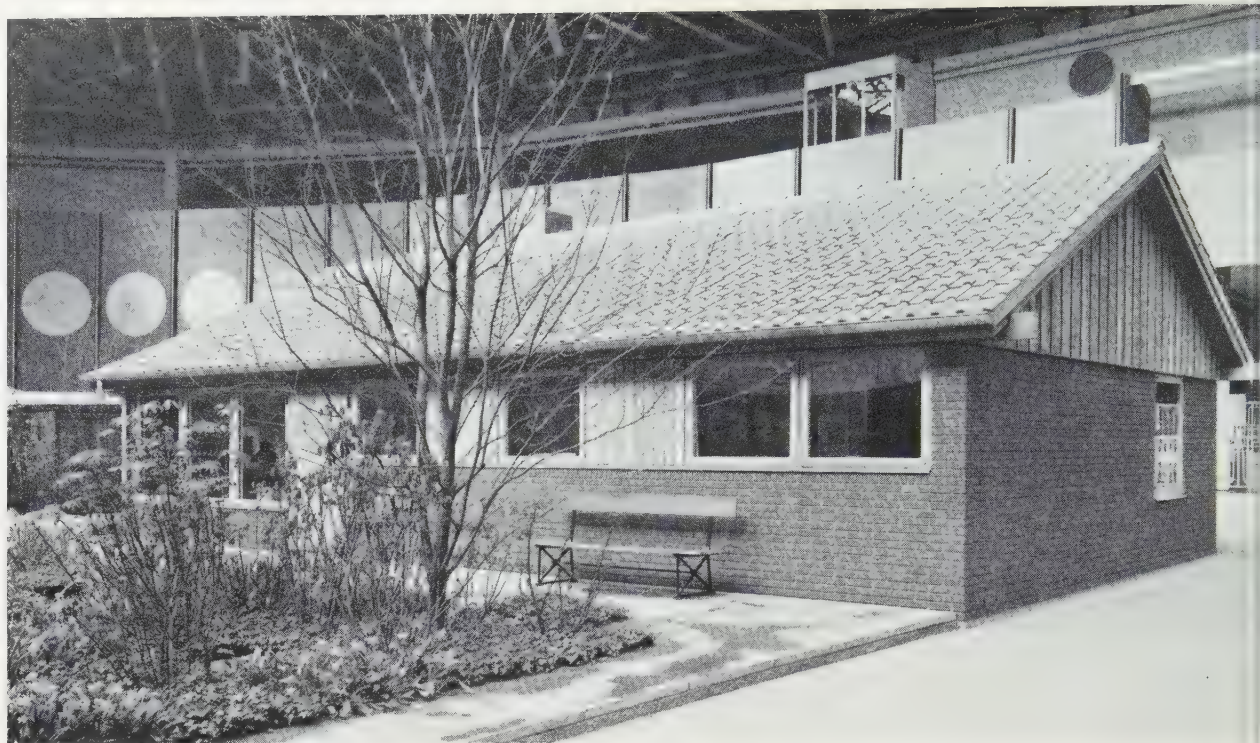
Huset opvarmes på sædvanlig måde med radiatorer i soveværelserne, hvor det er ønskeligt hurtigt at kunne regulere varmen, medens der i opholdsstuen og køkkenet indlægges varmeslanger i gulvene. Der er overalt valgt kvalitetsmaterialer og udstyrsgenstande af højeste standard.

Bo og Wohlert

Det overdækkede indgangsparti

Familiehusene

Disse 2 huse er typiske repræsentanter for det almindelige danske parcelhusbyggeri. Hus- og plantypen er således den gennem de seneste år hyppigst anvendte indenfor det statsstøttede småhusbyggeri, d.v.s. de énfamiliehuse, der er opført af mindre bemidlede bygherrer, med håndværkerudgifter på indtil 38.000 kr. Denne del af énfamiliehusbyggeriet har de seneste år udgjort ca. halvdelen af det samlede antal nyopførte énfamiliehuse.

Husene er projekteret i forbindelse med de småhusundersøgelser Danske Arkitekters Landsforbund har påbegyndt, for at klargøre aktuelle rationaliserings- og typiseringsmuligheder. De to huse er eksempler på, hvorledes det skulle være muligt at typisere og standardisere en række detaljer, bygningsdele m.v., og samtidig på, hvormeget hus, der kan bygges indenfor en håndværkerudgiftsgrænse på ca. 38.000 kroner.

De to typer er valgt således, at de anskueliggør en række variationsmuligheder – hvad angår såvel materialevalg som planløsning m.v. – indenfor den gruppe af énfamiliehuse, der i dag er langt den almindeligste.

Opgaven har for disse 2 huses vedkommende været at vise et par huse, der ligger indenfor de almindelige familiers økonomiske muligheder, huse som opfylder det almindeligste boligbehov, og på grundlag af hvilke familier, hvis indtægt ligger under sygekassegrænsen, kan opnå statslån, statsgaranti, og forskellige former for driftstilskud.

Ved udformningen af typerne er der lagt vægt på at opnå løsninger, der er generelt anvendelige. Alle rum har adgang fra forstueareal, således at gennem-

gangsrum undgås. De enkelte rum er udformet under hensyn til almindelige boligvaner, møbleringsmuligheder og gængse møbelstørrelser. Typerne har „snæbetindgang“ i forbindelse med udhus o.s.v.

Det har her – som altid, når der skal projekteres indenfor beskedne økonomiske grænser – været nødvendigt at vurdere, hvilke boligmæssige værdier, der er primære, og hvilke der må komme i anden række.

Den omstændighed, at de huse, der bygges i dag, skal benyttes som boliger mange år ud i fremtiden, og at en stadig højere levestandard også fremover vil stille større krav til boligen, gør det betænkeligt at bygge for små boliger. Senere udvidelse af boligarealet i forbindelse med tilbygninger o. lign., er som bekendt kostbart. Der må derfor tilstræbes straks at gøre boligens rammer så store som muligt, om nødvendigt på bekostning af den udstyrmæssige standard eller på bekostning af boligens udenomsareal. Udenomsarealet kan senere suppleres ved opførelse af et simpelt skur, eller suppleres i forbindelse med opførelse af garage, og boligen kan forsynes med egentlige udstyrsgenstande efterhånden som familiens økonomi tillader det.

En forsvarlig familiebolig bør mindst have fire boelsesrum – opholdsstue, soveværelse og to kamre. Begge de opførte typer opfylder dette krav, hvorimod der på en række andre punkter er søgt forskellige løsninger.

I type 2 er hovedvægten lagt på opnåelse af størst muligt boligareal. Typen har et bruttoareal på ca. 96 m² og et udenomsareal på ca. 11,5 m² – ialt ca. 107,5 m².

Teglstenshuset var indrettet af kunsthändler Viggo Clausen; til højre ses et udsnit af opholdsstuen

ELSE THOLSTRUP OG JAN SELZER

Type 2 indeholder følgende nettoarealer:

opholdsstue	19,5 m ²
soveværelse	12,5 m ²
2-sengs-kammer	10,5 m ²
1-sengs-kammer	6,5 m ²
spiseforstue	12,5 m ²
køkken	8,0 m ²
bade-toiletrum	3,8 m ²
vindfang	2,2 m ²

samt et skabsrum på 2 m² i forbindelse med mellemgang og soveværelse.

I type 1 er boligarealet noget mindre. Typen har et bruttoareal på 89 m² og et udenomsareal på 9 m², ialt ca. 98 m².

Type 1 indeholder:

opholdsstue	21,5 m ²
soveværelse	12,5 m ²
1-sengs-kammer	8,2 m ²
1-sengs-kammer	8,0 m ²
køkken	8,0 m ²
baderum	3,0 m ²
toiletrum	2,0 m ²
vindfang	2,2 m ²

Den prismæssige gevinst ved at påregne et mindre boligareal har muligjort, at man her har kunnet opnå en adskillelse af bade- og toiletrum, ligesom man har haft mulighed for at anvende dyrere tag- og façadematerialer.

Type 1 har en typisk traditionel planløsning med adgang til samtlige rum fra forstuen. Type 2 derimod

er udformet efter spiseforstueprincippet, en type der særligt må anses for egnet til familier med flere børn. Da de to typer er udarbejdet over samme målsystem, vil det være muligt at kombinere dem dels indbyrdes, dels med en lang række andre muligheder. F. eks. vil planløsningerne kunne deles langs hovedskillevæggen i 2 dele – en „haveside“ og en „indgangsside“. Hver enkelt planhalvdel vil kunne kombineres med en række andre plande. Således vil type 2's indgangsside kunne kombineres med begge de to typers „havesider“.

Tagløsningerne, façadeløsningerne m. v. vil kunne byttes om, f. eks. vil type 2's tag kunne anvendes ved type 1 og omvendt. Façaderne på type 1, vil kunne udføres af letbetonblokke, façadeerne på type 2 af tegl o.s.v., ligesom vindues- og dørelementer i de to typer vil kunne byttes om.

Nu kan man naturligvis ikke kombinere typerne indbyrdes eller med andre typeløsninger, uden at sammenholde kombinationerne med de økonomiske konsekvenser. De for opnåelse af statslån eller statsgaranti, driftstilskud m. v., fastsatte håndværkerudgiftsgrænser (38.000 kr. for hovedstadsområdet) vil således i praksis begrænse kombinationsmulighederne.

Den bygherre, hvis boligkrav ikke adskiller sig væsentligt fra det typiske, vil dog have mulighed for på grundlag af de to eksempler – suppleret med en økonomisk opstilling over hvad bygningernes enkelte dele og alternative muligheder koster – at afveje sine ønsker under hensyn til de økonomiske muligheder.

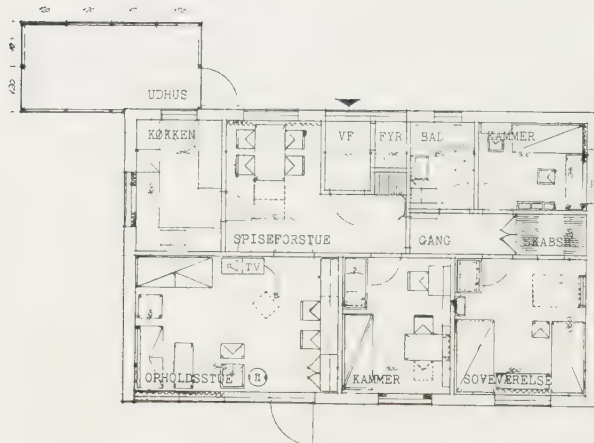
Der er udregnet priser dels baseret på håndværker-tilbud, indhentet i Nordsjælland, dels på beregning

ELSE THOLSTRUP OG JAN SELZER

Dette hus var indrettet af boligkonsulent Alice Beck m.d.b., som fik overdraget arbejdet efter en konkurrence blandt medlemmer af Dansk Boligkonsulentforening. Til venstre her ses spiseforstuen med bord og stole af Arne Jacobsen. Herunder nederst på modstående side ses holdsstuen med reoler, skab, møbler og sofa af Børge Mogensen, stole og sofa af Arne Karlsen og Peter H.

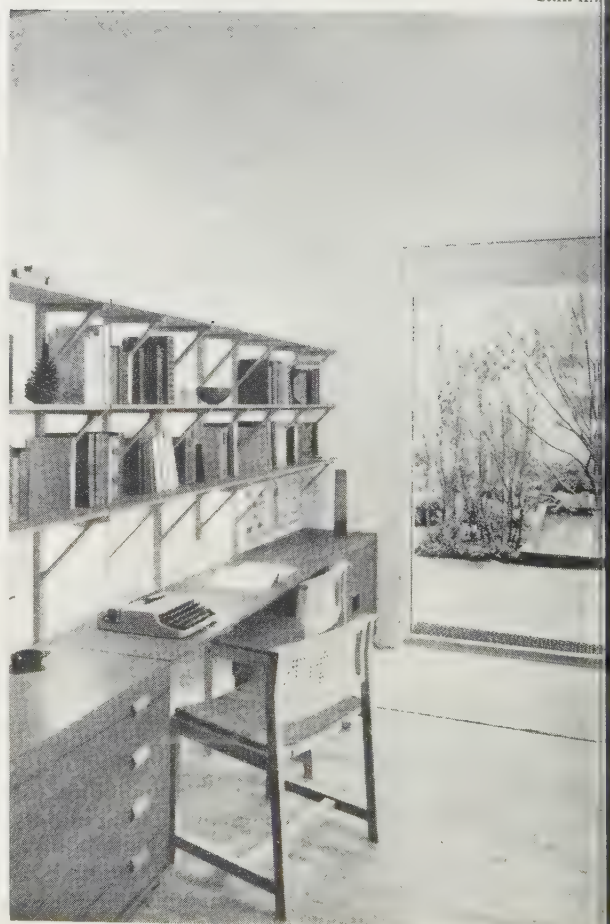
Type 2. Plan 1:200

på grundlag af akkordpriser, officielle materialepriser m. v. Priserne kan kun betragtes som vejledende, idet en lang række forhold vil kunne påvirke tilbudsprisen i det enkelte konkrete tilfælde.

Grænsen for håndværkerudgifternes størrelse i hovedstadsområdet er som nævnt 38.000 kr. Bygherren kan dog påregne tilladelse til herudover at måtte afholde udgifter til særligt udstyr som f. eks. oliefyr, vaskemaskine, elkomfur, køleskab o. lign.

Udgifterne hertil vil dog, såfremt 38.000 kr. grænsen overskrides, ikke kunne indgå ved beregning af statslånet, hvorfor bygherren i så tilfælde må regne med et tilsvarende større eget indskud.

Riis Mørk

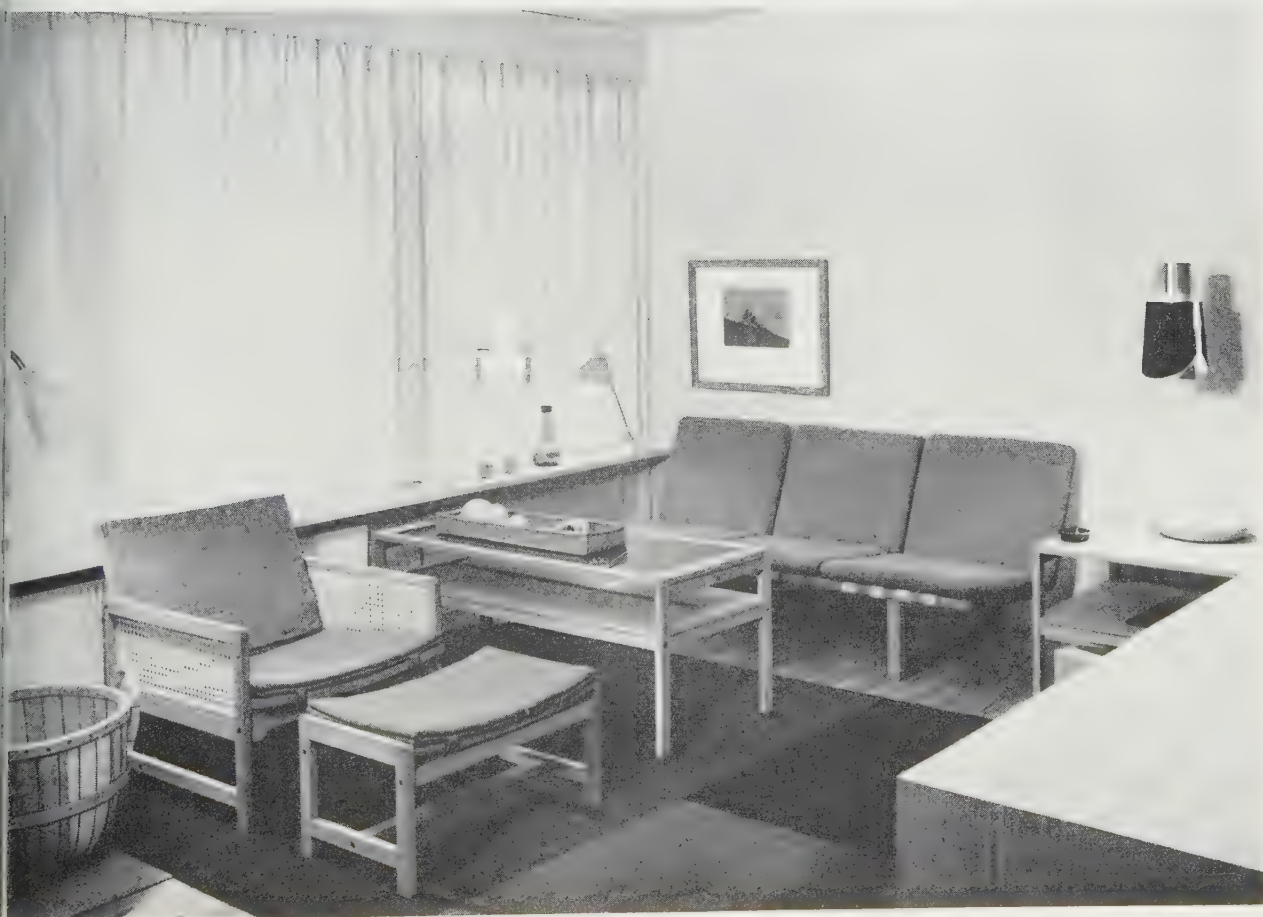

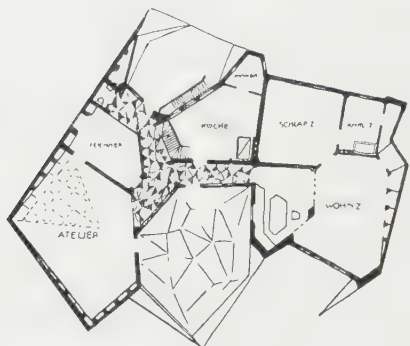
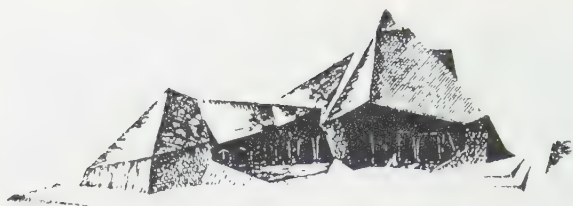

I.LSE THOLSTRUP OG JAN SELZER

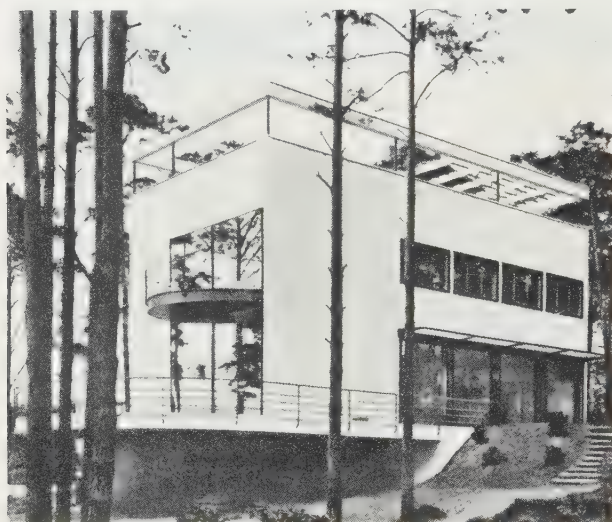
ERIK HANSEN

Projekt til énfamiliehus, 1920

Énfamiliehus i stålskeletkonstruktion. Rupenhorn, Berlin, 1928

Hus for en maler. Berlin-Lankwitz, 1932

Brødrene Luckhardt

Udo Kultermann: *Wassili und Hans Luckhardt. Vom Bau zum Werk. Ernst Wasmuth, 1959. 168 sider, 160 ill., pris DM 28*

Arkitektmonografier nyder en betydelig popularitet blandt læsere af arkitekturbøger. Og med rette. Giver ofte en arkitekturhistorisk oversigt, hvor kunstneriske bestræbelser kommer tydeligere frem end i andre former for arkitekturbøger.

Således er det også med bogen om de to berlinere arkitekter Luckhardt. De videreførte Bruno Tauts ideer sammen med bl. a. Gropius og Mies van der Rohe. Gropius blev funktionalismens førende agitator og Mies blev den, der mestrede formen – og begge emigrerede til USA. Wassili og Hans Luckhardt blev i Berlin og måtte under nazismen se sig fortrængt af kolleger med større tilpasningsevne. Wassili Luckhardt forsøgte i årene umiddelbart efter første verdenskrig at arbejde med frie skulpturelle former i arkitekturen. Et projekt til et énfamiliehus fra 1920 minder i plan om nogle af de fantasifulde planløsninger man fandt på Interbau i Berlin 1957. Scharoun, Luckhardt og de samtidige, arbejder stadig med lignende former.

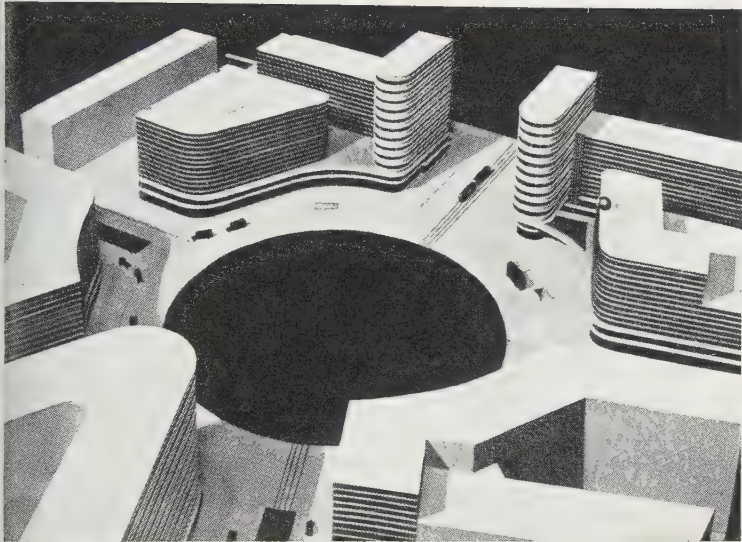
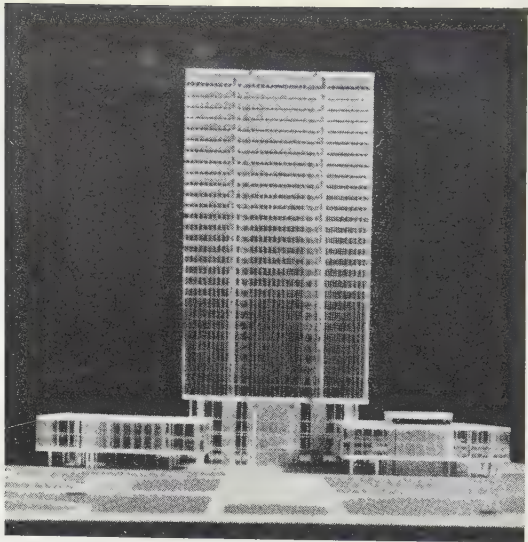
Wassili Luckhardt selv derimod forlod snart disse eksperimenter og meldte sig hos kubisterne. Brødrene samarbejdede fra begyndelsen af 20'erne. Énfamiliehusene fra denne tid er alle formet efter samme arkitekturideal som samtidens førende modernister gik ind for: De renlinjede stålskeletbygninger med vinduer i båndene, den asymmetriske balance og de store balkoner og tagterrasser. Men samtidig arbejdede de med mere emotionel arkitektur, bl. a. i et projekt fra 1929 til et parkeringshus til 100 biler i Berlin-Charlottenburg. Også i det i 1929 med 1. præmie belønnede projekt til en nybebyggelse af Alexanderplatz arbejdede de med de strømmende linjer i bygningsformerne.

Udo Kultermann peger i bogens tekst på slægtskabet mellem de forskellige arkitekturbestrebelse i 20'erne. For en umiddelbar betragtning er det overraskende at se, hvor nær slægtskabet er med vor tidlige arkitektur. 20'ernes Berlin har været et centrum for arkitektureksperimenter. De formidealer, der udviklede sig, formåede nazisterne ikke at kvæle. De splittede dem, men blot med det resultat at de spredtes over en hel verden. Man kunne tro, at de to brødre, der blev i Berlin, ville have mistet evnen til at udtrykke sig i den frie verdens sprog. Det skulle imidlertid blive dem, der først henledte omverdenens opmærksomhed på efterkrigstidens tyske arkitektur. Den udstillingspavillon *Halle Berlin* på byggeudstillingen i Hannover i 1951 var et fint stykke moderne arkitektur, en videreførelse af de kubistiske traditioner.

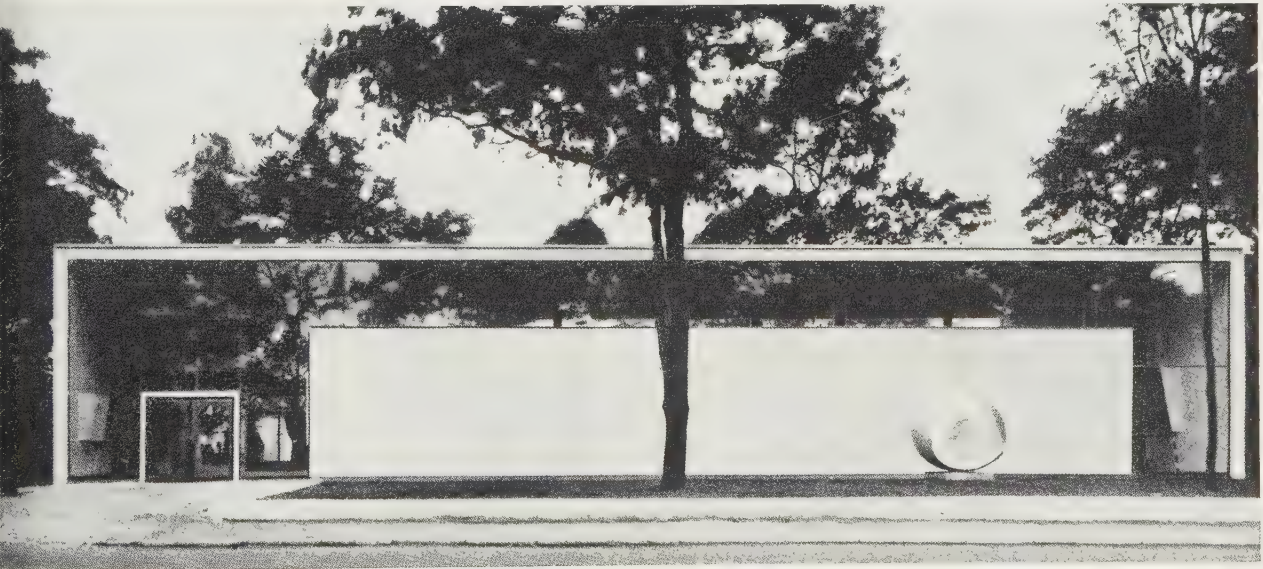
Brødrene Luckhardt har i de senere år arbejdet med en række store projekter, hvoraf kun nogle enkelte er kommet til udførelse. Et af de interessanteste er konkurrenceprojektet til rådhuset i Toronto. De udtrykker sig i det projekt stærkt og klart i vor tids sprog. Når vi i dag forstår dette sprog så godt, skyldes det ikke mindst det pionerarbejde, de udførte i Berlin for en menneskealder siden.

Konkurrenceforslag til rådhus i Toronto, Canada, 1958

Forslag til ombygning af Alexanderplatz, Berlin 1929

Halle Berlin på Constructa-udstillingen i Hannover, 1951

Familiehusene i Forum

På udstillingen „Huset i haven“ findes et par typehuse, der præsenteres, så man let får det indtryk, at de kan bygges for 38.000 kr. i hovedstadsområdet. Jeg husker ikke deres numre, men det er et par almindelige huse til 52.-53.000 kr., der ligger i en gruppe ved „Ønskehuset“.

De fleste arkitekter har kæmpet en brav kamp mod dagbladenes rosenrøde annoncer, og nu har de fleste af os erfaret, at vore klienter er i stand til at drage sammenligninger og finde overensstemmelser mellem disse annoncer og udstillingshusene – en sammenligning, der ikke netop øger tilliden til resultaterne af vore mere realitetsbetonede arbejder. Det er derfor påtrængende nødvendigt, at landsforbundet uopholdelig tilbageviser ethvert rygte om udstillingshusenes pris.

Uffe Kjær

Som det vil være bekendt, er de to familiehuse, der opførtes i Forum, et foreløbigt resultat af en række småhusundersøgelser, som Landsforbundet – under typehusudvalgets ledelse – har foretaget.

Hvad angår håndværkerudgiftens beregning kan oplyses, at denne er foretaget på grundlag af officielle materialepriser, akkordsatser m. v. De teoretiske beregninger er kontrolleret ved indhentning af håndværkertilbud i forbindelse med planer om at opføre to prøvehuse i Københavns omegn. Tilbudene er afgivet af håndværkere, der normalt beskæftiger sig med småhusbyggeri, på grundlag af detaljeret projekt suppleret med mængdefortegnelse. Såvel de teoretiske beregninger som de konkrete håndværkertilbud viser, at de samlede håndværkerudgifter andrager ca. 38.000 kr.

Ved prisindhentning i andre tilfælde må man forvente eksempler på såvel højere som lavere tilbud. Bl. a. under hensyn hertil blev der på udstillingen givet vejledende oplysninger om mulige besparelser, ekstraudstyr m. m.

Arne Riis Mørk

Danske Arkitekters Landsforbund

Skatteafgørelse vedr. præmiebelønnet byggeri

En arkitekt modtog af kommunen en præmie på 500 kr. for opførelse af et hus. På forespørgsel udtalte ligningsdirektoratet, at beløbet måtte anses for fritaget for indkomstbeskatning, idet det måtte betragtes som en præmie eller hædersgave, der uden ansøgning tildeles af det offentlige som en belønning for den i arbejdet nedlagte dygtighed, alene begrundet i det offentlige interesse i og anerkendelse af et smukt byggeri.

Ekstraordinært repræsentantskabsmøde

Lørdag den 30. maj kl. 10 afholdes ekstraordinært repræsentantskabsmøde i Kunstindustrimuseets sal, Bredgade 68, København. Interesserede medlemmer har adgang til at overvære mødet.

Noter

Andrea Palladio – internationalt center for arkitekturstudier

I Vicenza, Italien afholder Andrea Palladio institutet et kursus i tiden fra 27. august til 16. september. Kurset vil først og fremmest omfatte studier af Palladio's arbejder, men man vil dog også beskæftige sig med arbejder af andre arkitekter, i Italien og andre lande og fra forskellige perioder.

Til indkvartering af kursusedtagerne råder institutet over Villa Cordellina-Lombardi, et stort patricierhus opført 1735–

1760, beliggende 12 km fra Vicenza. Afgiften for deltagelse i kurset er L. 5.000 og for ophold med fuld pension på Villa Cordellina-Lombardi L. 50.000. Disse beløb skal indbetales samtidig med tilmeldelse til kurset, som skal være institutets sekretariat i hænde senest den 15. juli. Adressen er: Segretariato del Centro Internazionale di Studi di Architettura, Andrea Palladio, Basilica Palladiana, Vicenza, Italien. Der vil være mulighed for tildeling af stipendier. Oplysninger om deltagelse og stipendier fås hos institutets sekretariat.

Dansk udstilling til U.S.A.

Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk arbejder med forberedelserne til en stor udstilling, der skal vise dansk brugskunst i formgivning med eksempler fra oldtiden og fremover til moderne tid og tillige vise de eksperimenter, som dansk brugskunst er optaget af med henblik på fremtiden. Udstillingen skal have premiere i efteråret 1960 i Metropolitan Museum of Art i New York, hvorefter den skal vises på andre museer i U.S.A. gennem en periode af 2 år. Arbejdet med udstillingen er kommet i gang på foranledning af forskellige instanser inden for dansk udenrigstjeneste, og man har fået tilsagn om udstillingsskønne støtte fra regeringen. Direktør Just Lunning, New York, og ansete kunstkritiker og tidligere direktør ved Museum of Modern Art's kunstindustriafdeling, Edgar Kaufmann jr., har begge været blandt initiativtagerne og er stærkt engagerede i forberedelsen.

Det er tanken at udstillingen ud over at vise de bedste eksempler på moderne dansk brugskunst, også skal give et indtryk af traditionerne og baggrunden for dette arbejde. Her har man fået tilsagn om at måtte låne en del genstande fra nationalmuseet og kunstindustrimuseet. Udstillingen skulle således få et vist kulturelt sigte. Arkitekt for udstillingen er Finn Juhl, og et udvalg indenfor Landsforeningen Dansk Kunsthåndværk arbejder nu på tilrettelæggningen.

SAS air-terminal - og svanen og ægget

I omtalen af SAS air-terminal i *Arkitektur* nr. 2/1959, er det en beklagelig fejl ikke nævnt at de rådgivende ingeniører SAS-komplekset er Kampsax og Zeuthen & Sørensen.

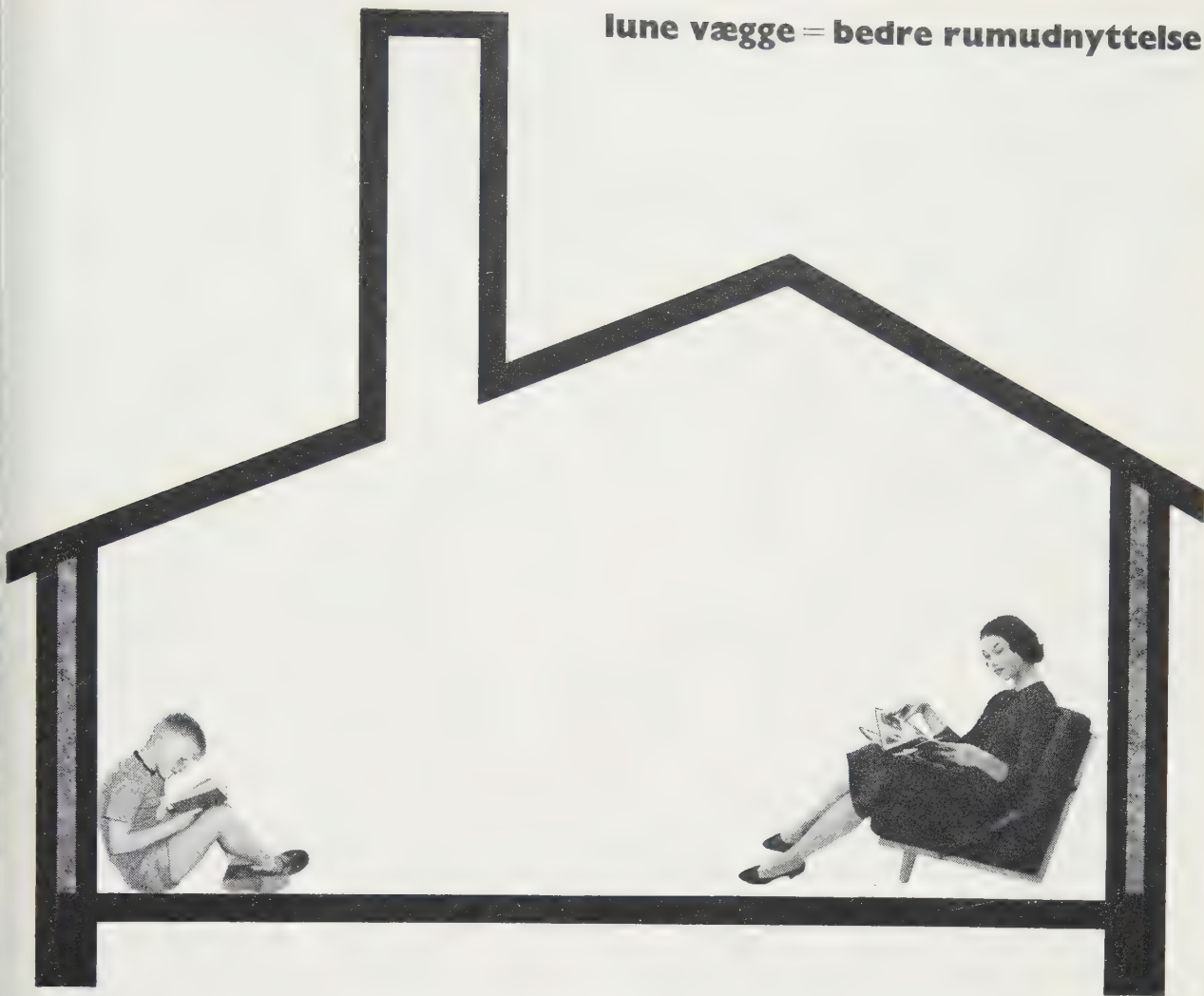
I samme nummer fremgår det ikke særlig tydeligt, at de stole af Arne Jacobsen fremstilles af Fritz Hansens eft. A/S. Selvom dette vel er almindelig kendt, burde det naturligvis fremgå af omtalen – ikke mindst fordi firmaets folk har udført et meget stort arbejde i eksperimenterne med de nye stoler.

Boligbyggeriet februar 1959

Hovedstadsområdet samt 5 provinsbyer og disses forstæder	Antal lejligheder			
	Jan. 1958	Febr. 1958	Jan. 1959	Febr. 1959
Byggetilladelse givet i løbet af måneden	809	1 011	902	600
Byggetilladelse ved månede- dens slutning	3 375	3 357	3 428	3 360
Påbegyndt i løbet af månede- den	1 007	805	669	500
Fuldført i løbet af måneden	827	734	1 717	500
Under udførelse ved månede- dens slutning	11 423	11 492	12 703	12 720
Beregneede tal for hele landet, excl. egentlige landkommuner				
Under udførelse ved månede- dens slutning	17 700	17 700	20 700	20 700

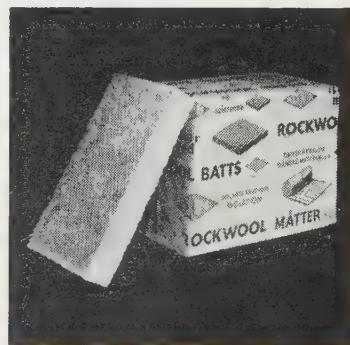
lune vægge = bedre rumudnyttelse

Uisolerede hule mure „udstråler“ kulde, fordi væggens overfladetemperatur i kolde perioder ligger 7-8° lavere end lufttemperaturen i rummet. Når murens hulrum isoleres med Rockwool, hæves overfladetemperaturen så meget, at alt ubehag ved at opholde sig op ad væggene forsvinder.

Til isolering af hule mure i nybyggeri anvendes Rockwool Batts 112 E – den mest økonomiske af alle former for hulmursisolering. Rockwool Batts 112 E er 27 cm høje, svarende til højden af 4 skifter murværk – den normale lodrette binderafstand.

Rockwool Batts er godkendt til hulmursisolering af Boligministeriet, Københavns Magistrat m. fl.

isoler med **ROCKWOOL** dansk stenuld

AKTIESELSKABET ROCKWOOL . FREDERIKSBORGGADE 18 . KØBENHAVN K . TLF. C. 9575

Et typehus på 30 dage

Byggetiden for den enkelte byggeopgave er bestemmende for hele landets byggekapacitet. Højere produktivitet, det vil sige det samme stykke arbejde udført lige så godt, eller gerne bedre, på kortere tid, er da også en af forudsætningerne for en forbedring af levevilkårene, og som et vigtigt område her står forsyningen af bedre og billigere boliger.

Også for den enkelte bygherre vil naturligvis den kortest mulige byggetid være af den største interesse. Den investerede kapital, lånt eller egen eller begge dele, skal jo forrentes, og jo kortere tid, der går inden endelig belåning og indflytning kan finde sted, desto mindre renteudgift. Hertil må også lægges den psykologiske betydning det kan have for et hus' fremtidige beboer, at se et hurtigt resultat af den store beslutning: nu bygger vi.

Der bygges noget hurtigere nu end for blot få år siden, og dette gælder især de forskellige „typehuse“: huse der er gennemarbejdet ved projekteringen, og som oftest opføres i et vist antal af gangen og fortrinsvis af håndværkere, der kender typerne og er vant til at arbejde sammen.

A/S Siporex begyndte sidste år at afprøve en ny opførelsesmåde for et antal énfamiliehuse, der gør det muligt at gøre et hus klar til indflytning på 30 dage regnet fra fundamenternes færdiggørelse. Denne byggemåde har bl. a. den store fordel, at huset er under tag

på få dage, og de efterfølgende arbejder derfor ikke eller kun i meget ringe grad, vil være afhængige af vejrliget. „30-dages huset“ fremtræder udvendigt som et traditionelt muret hus i tegl, medens baghus og skillerum er opført af etagehøje Siporex-plader. Huset er normalt udført med krybekælder, og når fundamentet og murede kælderskillerum er opført, henlægges den første af de 30 dage armerede bjælkelagsplader. Derefter påbegyndes opstillingen af de etagehøje plader, der danner bagmur. For at nedsætte varmetabet gennem fugerne, limes pladerne sammen med specialcement. Pladerne afsværes med lægter, og sømmes fast til gulvpladerne. Rejsningen af bagmuren forudsættes at være tilendebragt den første dag, og den anden dag rejses tagværket, medens opstilling af skillerum går i gang. Tredje dag gøres skillerummet færdigt og taget dækkes med Eternit-bølgeplader, og vinduerne isættes. På tre dage er huset altså lukket, og arbejdet kan fortsætte stort set uafhængigt af vejrliget. Stort set – fordi opmuringen af façademuren, der påbegyndes, nok er en hel del beskyttet af tagudhænget, men hårdt vejr vil dog nok kunne genere de arbejderne noget. Ydermurens hulrum kan under opmuringen fyldes med 8 cm mineraluld og den færdige mur vil da have en k-værdi på 0,34, altså en høj isolation ydermur.

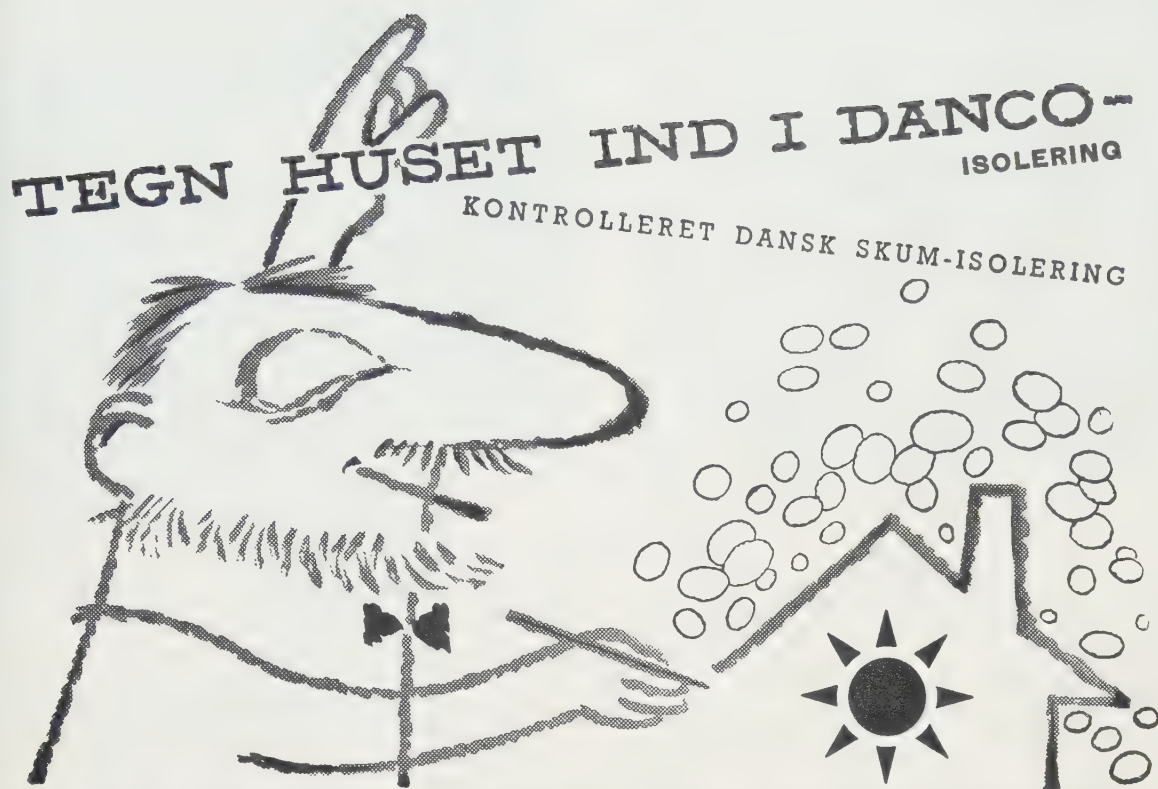
Da elementerne til bagmur og skillerum er pudsfærdige

Københavns amtspsygehus, Glostrup
Arkitekter S.A.R. Ypyä, Ypyä og Malmio
Elevbygningen

Monteret med FIONIA-døre fra
DANSK MØBELPLADE- & FINÉRFABRIK
Odense Aktieselskab København

Planlæg effektiv hulmurs-isolering med DANCO

Arkitekter og bygnings-ingeniører ved udmærket besked om den moderne skum-isolering, der blæses ind i hulmuren. DANCO, det eneste danske mærke, indtager her en fornem plads, hvad myndighedernes godkendelse og anerkendelse vidner om. Arkitekter og andre bygningskyndige lader sig lede af viden og erfaring - ikke af smukke ord. Derfor har denne annonce blot til formål at invitere Dem til at rekvirere alle oplysninger og tekniske beskrivelser om det gennemprøvede DANCO.

Vi tror, en saglig gennemgang og vurdering af materialet vil resultere i et frugtbart samarbejde. Det er, hvad vi gerne vil gøre opmærksom på.

DANCO
ISOLERING

DEN DANSKE SKUM-ISOLERINGS FABRIK . BROGÅRDSVEJ 49 . GENTOFTE . TLF. GE *8201

Bagmurens Siporex-plader under opstilling. Ved vinduer og døre indsættes særlige stykker, der lukker for hulrummet mellem for- og bagmur

Formuren opmures af tegl, når taget er lagt og vinduer isat

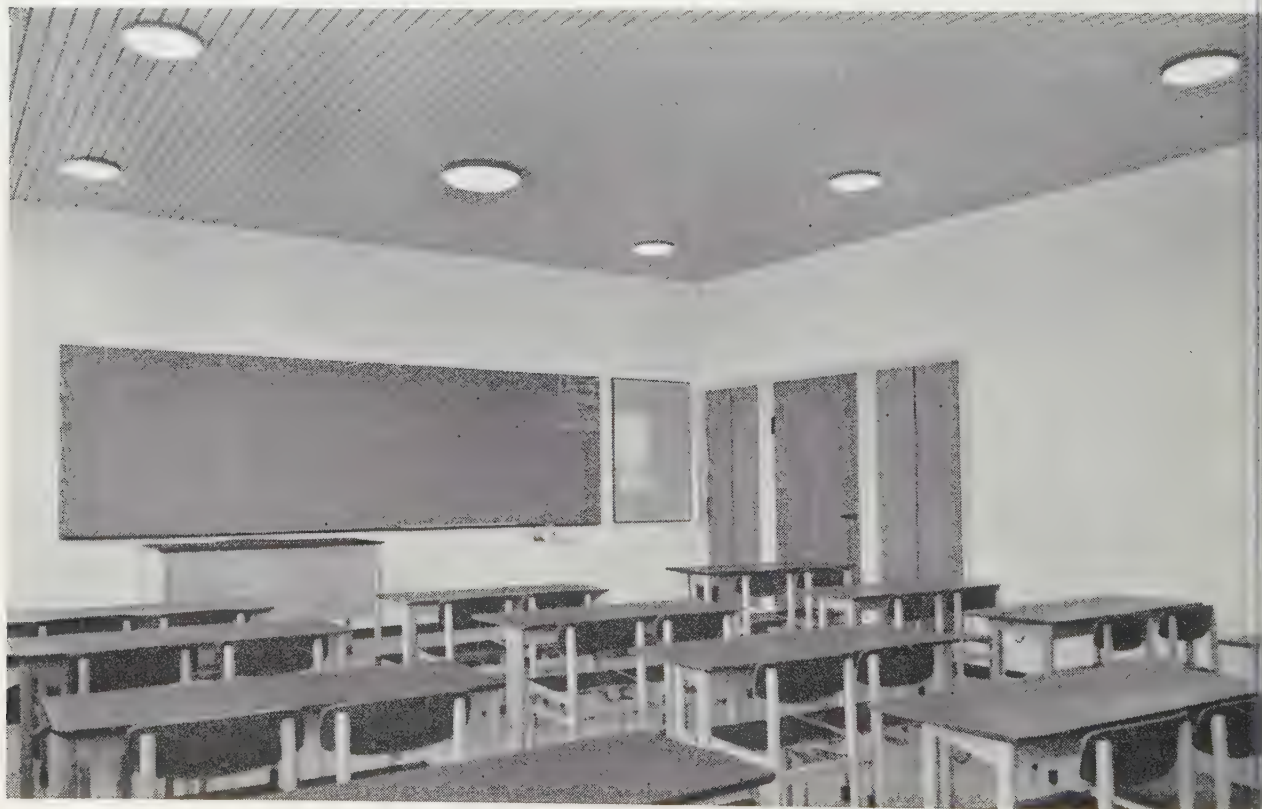
vil det sige at murerarbejde inde i huset i alt væsentligt kun vil omfatte flisearbejde i køkken og bad. Indvendigt er der da efter fire dages forløb klart til varmeinstallatør, blikkenslager, snedker og maler, der har 24-25 dage til at gøre huset i stand til indflytning.

30-dages huset kan principielt udformes som en bygherre ønsker det, men det er ikke uden betydning for en rationel gennemførelse, ikke mindst af værksteds-

arbejdet, at der kun opereres med et mindre antal plantyper, og at der til stadighed vil være mulighed for at flytte folk, der er særlig øvede i opstillingsteknikken i en jævn rytme fra opgave til opgave.

A/S Siporex har ladet fremstille en farvefilm, der følger opførelsen af et 30-dages hus, og som på instruktiv måde gør rede for de særlige forhold, der knytter sig til opførelsen af denne type hus.

BC-2

Løjtegårdsskolen

Arkt. Paul Grøning

Klasseværelse monteret med
centura-armaturer E 2109 og E 2110
FOG & MØRUP A/S
Nørregade 28, K . C. 8822

DEKORATIVE

ETRONIT

PLASTIC-PLADER

M

- første og førende danske fabrikat

ELEKTRO-ISOLA

VEJLE
Telf. 3355

KØBENHAVN
Lersø Parkallé 112, RYvang 8300

Et godt dansk fabrikat fremstillet af specialister.

Kontrolleret på vort laboratorium efter amerikanske NEMA normer.

Undersøgt og godkendt af det engelske „Good Housekeeping Institute“.

Står fuldt på højde med kendte udenlandske fabrikater if. undersøgelse af „Kunststoffeninstituut T. N. O.“ i Delf., Holland.

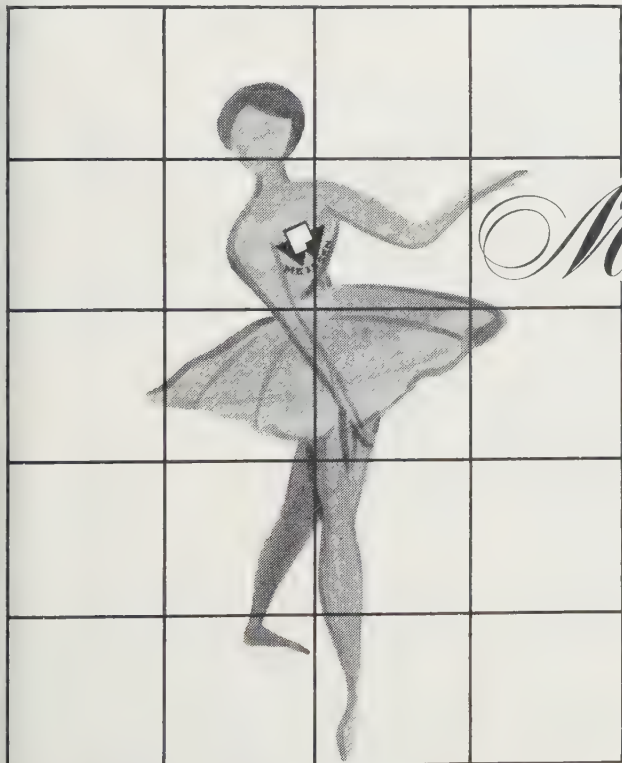
Underkastet brandprøver på statsprøveanstalten og derefter godkendt til anvendelse i lastskibe m. m.

Endvidere er specialkvaliteten MB/AB yderligere godkendt af Statens Skibstilsyn for anvendelse i passagerbåde.

Alle plader bliver nu forsynet med fabriks- og garantimærke.

Det store udvalg gør det muligt at vælge mønstre udover de traditionelle.

Anfør derfor ETRONIT-M i Deres bygningsbeskrivelse

Meissner fliser

**når byggeri
skal være
fuldendt ...**

*... og MEISSNER vægfliser
er hvide som sne!*

CHRISTENSEN & JENSEN

**SPECIALFORRETNING I BYGNINGSMATERIALER
RÅDHUSPLADSEN 4 - KØBENHAVN V - MINERVA 7383**

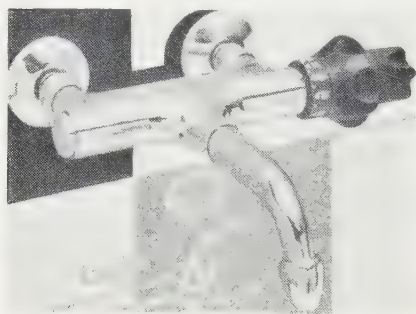
Automatisk virkende blandingsbatterier

Blandingsbatterier med indstillelig temperaturkontrol har været kendt i adskillige år, men har oftest kun været i brug i badeanstalter, offentlige som private virksomheders. I den senere tid er de automatisk virkende blandingsbatterier begyndt også at vinde indpas i lejligheder og énfamiliehuse, hvor de kan være en væsentlig faktor både i det behageliges tjeneste og i bestræbelserne på at undgå unødigt spild af det dyre varme vand. Disse blandingsbatterier deler sig stort set i to hovedtyper: de thermostatisk regulerede og de mekanisk regulerede.

Blandt de thermostatisk regulerede skal omtales det schweiziske *Arwa-Therm*, der har indstillingsmuligheder fra 10–80° C. Fabrikanten garanterer, at den ønskede temperatur kan holdes med en tolerance på $\pm 1^\circ$ C. Hvis koldtvandstilførslen af en eller anden grund skulle svigte, lukker batteriet automatisk for det varme vand, således at fare for skoldning skulle være

udelukket. Arwa-armaturet indstilles med en temperaturskala og en ventil, der regulerer vandmængden, og begge disse greb er monteret sammen. I Schweiz kan dette armatur monteres direkte som erstatning for almindeligt blandingsbatteri uden ændringer i vandinstallationen. Udformningen af Arwa-Therm batteriet er enkel og tiltalende. Dansk forhandler er A. Brdr. A. & O. Johansen, København.

Også thermostatisk reguleret er det tyske *Grohe sikkerhedsblandingsbatteri*, der for Danmark er repræsenteret af firmaet Baheko, København. Grohe-thermostaten har i sin standardudførelse et greb for indstilling af vandtemperaturen og en afspærringsventil. Temperaturindstillingen er virksom fra 10° C til 70° C. Temperatur- og trykændringer udlignes omgående, og der er indbygget tilbageslagsventil og rensefilter. Grohe-thermostaten findes i mange forskellige udformninger, til almindelige badeværelser, til køkkenvask, til specialbrug og til større anlæg.

Det schweiziske
Arwa-Therm
blandingsbatteri

Det tyske *Grohe*
sikkerhedsblandingsbatteri

FABRIKANT:

BERGER LANGMOEN

BRUMUNDDAL — NORGE

ENEREPRESENTANT FOR DANMARK

DALHOFF LARSEN & HORNEMAN

Forh. Harald Kjær & Co.

TRÆLAST EN GROS

Holmens Kanal 9, København K

Praktisk indretning...

Varme- og støjisolerende træfiberplader bliver mere og mere anvendt i moderne husbyggeri. De populære BRUMUNIT-plader kan males, limfarves eller tapetseres efter ønske, således at hvert værelse får den rigtige indramning for sit formål

TRÆFIBERPLADEN

BRUMUNIT

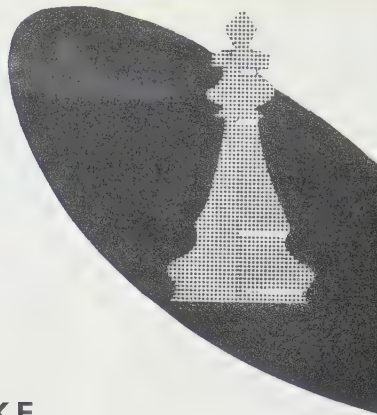

ROYAL

har erfaring fra produktion
af mere end 10.000.000
skrivemaskiner

Nørre Farimagsgade 11 - K - C. 214

ROYALUXE

ROYAL føres i mange forskellige modeller, f. eks. ROYALUXE — den meget ydedygtige kontorskrivemaskine, der også er ideel til hjemmebrug. Forsynet med magisk margin, automatisk tabulator-sæt og sletning og leveres med vogn i forskellige bredder.

Ring på C. 214 og aftal tid for en uforbindende demonstration.

LETTERE, HURTIGERE, SMUKKERE SKRIVNING!

Har De brændselsolie problemer?

Overlad trykt til BP at levere Deres brændselsolie og De vil være sikker på højeste kvalitet, præcise leverancer og økonomisk fyring. Vore fyringsekspertes står gratis til Deres rådighed med løsning af alle brændselsolieproblemer. Tal brændselsolie med BP.

Oliejagt under alle himmelstrøg

BP søger stadig nye oliefelter for at kunne imødekomme efterspørgslen. Kun en prøveboring kan fortælle, om der virkelig er olie på stedet. En boring kan gå ned til over 3000 meters dybde og koster op til 54 millioner kroner og giver måske intet resultat! Men intet spares for at sikre Dem olieprodukter nu og i fremtiden.

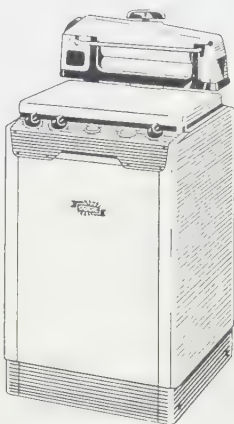

- en verdensindustri
i Deres tjeneste

DET DANSKE
KVALITETSMÆRKE

LILLE FERM TYPE H

El-vaskemaskine „NY MODEL“

- Den rummer 50 liter vand og vasker 3-3½ kg tørt tøj pr. fyldning.
- har el-drevet, patenteret vridemaskine – og kar af rustfrit stål – et uforgængeligt materiale.
- kan vaske og opvarme samtidig.
- har kontrollampe, der lyser når varmelegemet er tilsluttet.
- har automatisk pumpe, der tømmer maskinen for vand på 2 minutter.
- har termometer, der viser vandets temperatur.
- har minutur, der ringer, når den fastsatte vasketid er gået.
- og relæer til beskyttelse af motor og varmelegeme.

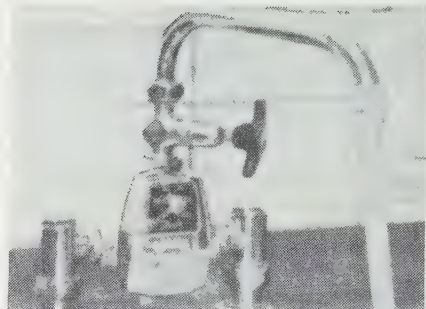
Forlang venligst tilbud

AKTIESELSKABET FERM

ULSTRUP – TELEFON 30

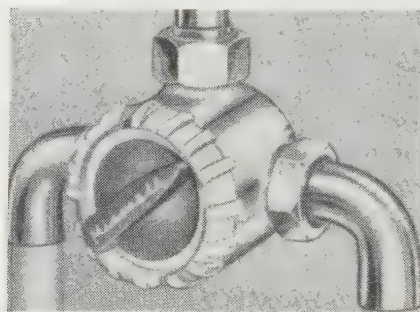
Afdeling i København:

Kong Georgs Vej 11. Telefon Fasan 5548 - 7828

Danfoss'
termostatiske
blandeventil BLV-15

En dansk nyhed er Danfoss' thermostatiske blandeventil BLV-15. Danfoss-ventilen giver en konstant temperatur og kompenserer øjeblikkelig for tryk- og temperaturvariationer. Svigter det kolde vand, afløses også her det varme vand. BLV-15 er udført til normalinstallation med varmt vand til venstre og koldt vand til højre, og alle forskruninger passer til standard fitting. Foruden den egentlige blandeventil, der installeres på den ønskede temperatur med et lille håndtast, findes der specielt formgivne fittings som haner og kartud.

Mixwell-batterie

Mixwell-batteriet hører til den mekaniske type og fremstilles af armaturfabrikken Broen i København. Blande- og mængdegrebene er anbragt koncentrisk og tiltalende udformet. Ved de mekaniske typer gælder at indstillingsskala til en given temperatur ikke findes, men ved betjeningen af Mixwellblandegrebet med pilespiden finder man selv frem til en passende temperatur. Fare for skoldning er i nogen grad fjernet, idet temperaturgrebets omskiftning kun kan foregå i det kolde område. Dette blandeaggregat kan monteres som f. eks. almindeligt køkkenbatteri med nedadvendt eller opadvendt svingtud, som kar- og brusebatteri eller kombineret batteri med lang svingtud og leveres også som éthusbatteri.

Den engelske blandeventil Unatap fra Walker, Crutwell & Co. Ltd., dansk forhandler er Brdr. Dahl & Søn i København, er et overordentligt smukt formgivet blandingsbatteri, hvis egentlige formål er nedsættelse af vandforbruget ved håndvaske, men som naturligvis også har indflydelse på kalorieforbruget. Det engelske byggeforskningsinstitut foretog for nogle år siden en undersøgelse af vandforbruget fra håndvaske i nogle store kontorbygninger og fandt det foruroligende, at 1000 personer i løbet af en uge kunne forbruge 72

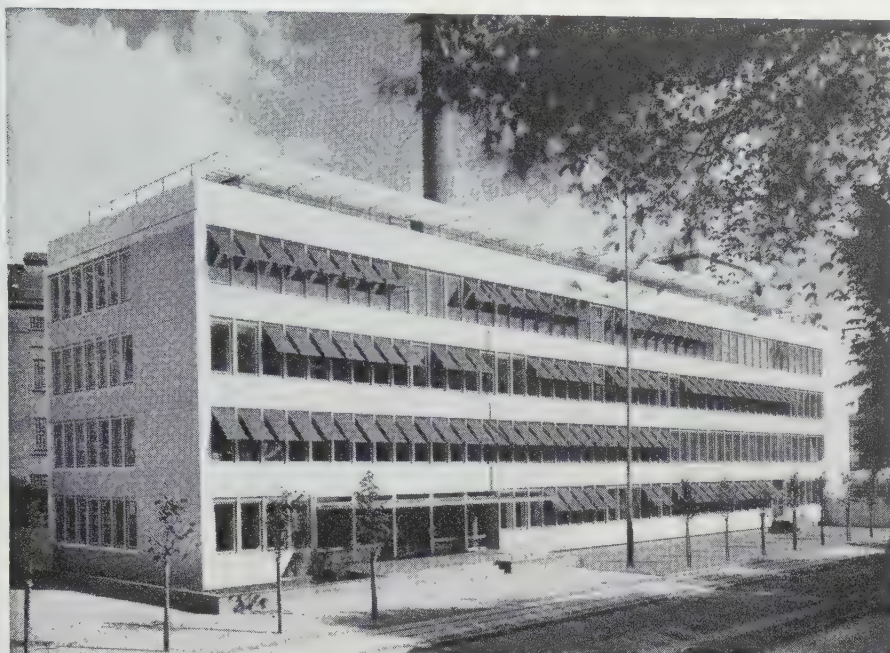
VIKING COLOR

akvarelblyanten

til kunstneriske og tekniske tegninger, koloretering af fotografier m.m.

VIKING

AGDAL-tag

TACOBEST
Special-asfalt
AGDAL-folie

BBC-blade, brochurer og tilbud sendes uden forbindelse

Vore serviceingeniører er til disposition såvel under projektering som på byggeplads

Administrationsbygning,
A/S De danske Sukkerfabrikker,
ca. 650 m² tag dækket med AGDAL
Arkitekter:
P. Hvidt og O. Mølgaard-Nielsen, M.A.A.

KØBENHAVN C *13 842

HOLBÆK *1213

HORSENS *25333

– det bedste tag overhovedet –

MODERNE HÅNDVASKE

fabrikat

Standard

Bang & Jørgensen A/s

KØBENHAVN

ÅRHUS

Nyheden, der løser
et ældgammelt problem

GOLF

Skarnbasse „fordøjer” køkkenaffald

Så nemt og lugtfrit slipper
man af med køkkenaffal-
det i en GOLFskarnbasse!

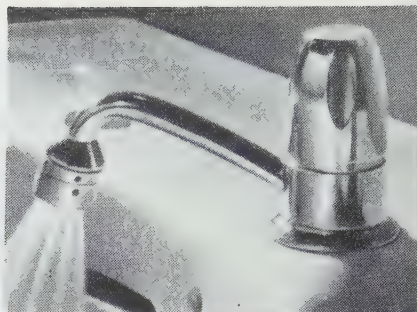
1. Skrab affaldet ned i afløbet...
2. Sæt låget i og drej det en kvart omgang...
3. Luk op for vandet, så går kværnen i gang af sig selv

GOLF Skarnbasse er en elektrisk drevet affaldskværn, som installeres under køkkenvasken i forbindelse med afløbet. Køkkenaffald såsom madaffald, skræller af frugt og grøntsager, kødben, fiskeben, æggeskaller, rejeskaller, cigaretstumper, visne blomster etc., skylls direkte ned i kværnen, som øjeblikkelig findeler det og skyller det bort.

GOLF Skarnbasse er hårdfør og driftsikker, og selv hvor der er småbørn i huset, kan man være tryk. Kværnen maler ikke, før sikkerhedslåget er bragt i fast stilling over afløbet. Pris kr. 985,-, ekskl. montering.

H. HOLLESENS FABRIKKER

TEGLHOLMSGADE 2 . KBH. SV . TLF. HILDA 3045

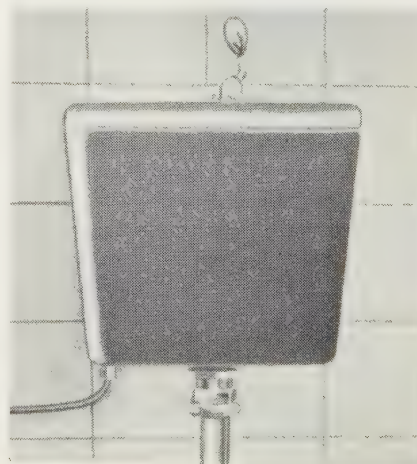
Den engelske
Unatap blande

varmt vand og 27 m³ koldt vand blot til vask af hænder. Flertallet foretrak at vaske hænderne under rindende vand og ud fra denne forudsætning fandt forsøkerne frem til, at en gennemstrømning på 2-3 liter pr. minut med 40° varmt vand var ideelt, kombineret med en bruser. Besparelsen i vandforbrug viste det imponerende tal 40 m³ varmt vand og 9 m³ koldt vand om ugen. Disse undersøgelser fulgtes op af Walkers Crosweller & Co. med Unatap, hvis bruser indskrænker gennemstrømningen til de nævnte 2-3 l/min. Den er iøvrigt et éthusbatteri og virker med kun en betjeningsgreb, der ved en lille bevægelse åbner for koldt vand, og ved lidt større bevægelse også for varmt. Yderligere drejning gør blandingen varmere, men gennemstrømningen bliver ikke større, idet koldt vandstilførslen mindskes i takt med større tilgang af varmt vand.

En støjsvag wc-cisterne

Blandt vore boligers mange støjkilder indtager vandinstallationerne en fremtrædende plads. „Syngende” vandrør, stød i haner og ventiler fra vandtrykkløst plaskelyde ved fyldning af kar og cisterner og susende faldstammer. Enhver reduktion i antallet af disse støjkilder er et bolighygiejnisk fremskridt.

En ny støjsvag cisterne sendes i disse dage på markedet under navnet *Carly-TT*. Cisternen er af den højtskylende type til montering på væggen med skyllerør til w.c.-skålen. Højtskylende skal dog forudsætte, at monteringshøjden over w.c.-skålen kun er 84 cm til beholderens overkant. Cisternen og de fleste af dens bevægelige dele, samt tilgangsrør og skyllerør, er af plastic.

Carly-TT
w.c.-cisterne
af plastic

En af de mange ejendomme der valgte

- det bedste anlæg
- den bedste installation
- den bedste service

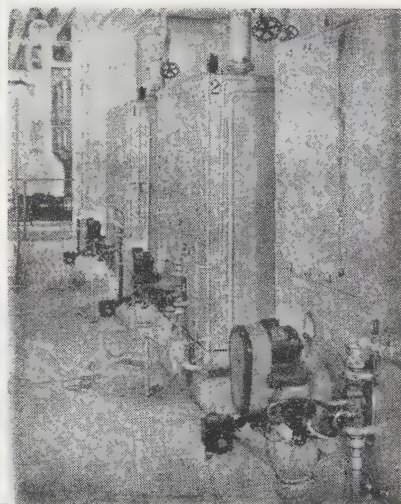
Wadsteds Kollegium »Solbakken« ved Vigerslev allé, Valby.
Rådgivende ingeniører Birch &

Krogboe, Nyropsgade 26, Kbh. V.
3 stk. halvautomatiske Gilbarco rotationsfyr monteret på Sempar kedler.

ESSO's Gilbarco afdeling står til rådighed med alle oplysninger.

Gilbarco
OLIEFYR

CENTRALVARME

Skal De ha' det
rigtig let
skal De ha'

RIOLET

• den lille, oliefyrede centralvarmekedel, som betyder billige centralvarme i titusinder af hjem.

Fordi:

RIOLET er billigst i indkøb.
RIOLET er billigst i drift med en høj nytte virkning på ca. 85 pct.
RIOLET er en støbejernskedel og derfor ular gængelig
RIOLET er forsynet med specialbrænder til absolut sodfri og støjfri forbrænding af petroleum.
RIOLET er termostatstyret.
RIOLET overflødigdgør dyre installationer, idet den kan tilsluttes en almindelig stikkontakt.
RIOLET leveres i størrelserne: 8500 - 12800 - 17000 kcal/h.
RIOLET er et kvalitetsprodukt fra A/S RIBE JERNSTØBERI, som med sine mere end 100 års erfaring står bag den med service og garanti.

Vi sender Dem gerne vor udførlige brochure, som fortæller Dem alt om RIOLET.

De kan hverken
høre
eller
lugte

RIOLET
KEDELEN

R

A/S RIBE JERNSTØBERI . RIBE . TELF. 261

Der er grokraft i planter fra Hørsholm

Hørsholm Planteskole

Folehavevej
H. Glæsel · Tlf. Hørsholm 118-119

Alle planteskoleartikler føres

Specialitet:
STEDSEGRØNNE PLANTER
SIRBUSKE, ROSER M. M.

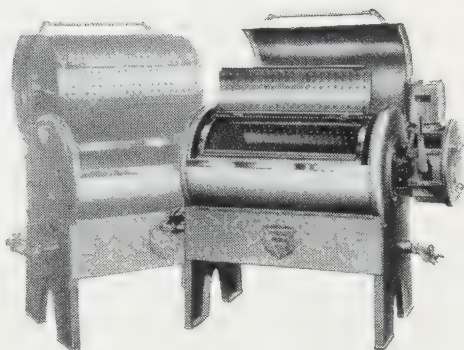
Kom og se! Åben søndag form.
i plantesæsonen

Forlang vort store nye
illustrerede katalog med priser

Varerne bringes overalt
i Nordsjælland, København
og omegn m. m.

Nyborg

VASKERIMASKINER

Vaskemaskinen —
med udtagelig tromle

HANS L. LARSEN
NYBORG JERNSTØBERI

Grundl. 1841

NYBORG
76

KØBENHAVN
C. 3871

AARHUS
2 30 52

»Silkeborg« Patentvinduer og -Døre

Firma FR. MADSEN
Indehaver THORVALD MADSEN

Tømrermester og entreprenør
Maskinsnedkeri

Telefon 298 og 868, Silkeborg

* Udstiller på Akade-
misk Arkitektforenings
permanente udstilling i
København

er udført af plastic, hvilket i sig selv virker noget s
dæmpende, men den egentlige fjernelse af støj
fyldning og skylning ligger i selve den patenterede k
struktion, hvor klokken er erstattet af en plastictr
med et i midten anbragt plasticrør. Tragten har f
neden en gummipakning, der lukker for udløbet
skyllerøret.

Når skylning skal foretages, betjenes en vippear
der hæver tragten og frigør udløbet til skyllerø
Svømmer-ventilen, hvor kontravægten er af skump
stic, virker på sædvanlig måde og åbner for vand
førslen. I et kobberrør ledes vandet til tragten,
stille fyldes med vand og derved synker ned og lukk
for afløbet. Når tragten er næsten fuld, når vandet til
overløb i tragten midte og driver langs rørets udv
dige side ud i beholderen. Fyldningen kan kun hør
med øret helt henne til cisternen, mens skylning
udløser en moderat støj. Ved at bevæge vippearmen
skylning og derpå tilbage i udgangsstilling er det m
ligt at foretage små skylninger.

Plasticcisternens salgskontor er hos patentindeha
ren, fabrikant K. Lyager, Thisted, og produktion
foregår på T. T.-fabriken i samme by. Der opgives
vejledende udsalgspris på kr. 148,-.

BC-

Elektrisk opvarmet gulvtæppeunderlag fjerner fodkulde

Et nyt el-gulvvarmesystem er bragt på markedet i E
land under navnet Thermalay. Systemet er udvik
som et gulvtæppeunderlag bestående af to lag sa
menlimet filt, hvorimellem varmetrådene er anbrag
Den maximale overfladetemperatur angives til 24°

Thermalay-underlagene fås i fire størrelser: 2,23
2,7 m, 700 W. 2,7 × 2,7 m, 960 W. 2,7 × 3,15 m, 1060
2,7 × 3,6 m, 1120 W. Alle er beregnede for 220 V og
slutning til en almindelig lysstikkontakt. Opvarmning
tiden andrager 40-90 min. efter det overliggende gu
tæppes kvalitet og tykkelse.

Hvornår vi her i landet vil få glæde af dette sikker
udmærkede tæppeunderlag er svært at sige noget c
endnu har det ikke været indsendt til Prøvningsudv
gets godkendelse.

A.H.A.-BC-

Kilde: Ingeniør- og Bygningsvæsen nr. 24.-1958.

FLEXWOOD

Flexwood finer er en bøjelig ægte træfiner
opklæbet på lærred

Flexwood klæbes direkte på en udspartlet pudset væg

Flexwood er godkendt af Brandvæsenet

Flexwood leveres i mange træsorter

HENRY GUSTAVSEN

Vægbeklædning

ST. KONGENSGADE 92
BYEN 9330

SCANRØR-stålkonstruktioner

med indtil 25 m fri spændvidde, f. eks. som

- saddeltagsspærfag
- halvtagsspærfag
- shedtag
- gitterdragere
- portalkonstruktioner m. m.

Gitterkonstruktioner af enhver art

- broer - master
- tårne m. m.

Konkurrencedygtige priser, nem transport, hurtig montage.

Vor konstruktionsafdeling har 25 års erfaring, som uden forbindende stilles til Deres rådighed i form af forslag og tilbud.

**SKANDINAVISK
RØRFABRIK A/S**
HORSENS (066) 24711

FORLANG OPLYSNINGER OM:

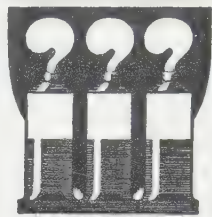
Bodex-Støbekrydsfiner

PINDSTRUP MOSEBRUG
SAVVÆRK OG EMBALLAGEFABRIK

Pindstrup

MALERFIRMA

**ROBERT
RASMUSSEN**

Skt. Gjertrudsstræde 6
Central 202 og 11.302

C. MØLLMANN & CO.

MALERMESTRE

NØRREGADE 18

TLF. MINERVA 1404

TØMRERSVENDENES AKTIESELSKAB

Alt tømrerarbejde udføres

DEGNEMOSE ALLÉ 28 TELEFON BELLA 7170

EVERDRY

IMPRÆGNERINGSVÆDSKE PÅ
SILICONBASIS MOD FUGT OG SLAGREGN

for

TAGSTEN - MURSTEN - BETON - SIPOREX - ETERNIT - SANDSTEN

EVERDRY sprøjtes eller stryges på med en pensel

Kan påføres usøst vejrligt og på våde flader

EVERDRY gør den behandlede flade vandafvisende,
men lukker ikke porerne således at fladen kan „ånde“

Brochure tilsendes på forlangende ved henvendelse til:

Se **HFB**
side 619

Eneforhandling for Danmark:

A/s WILLIAM BOAS

Frederiksgade 11, K . Central *236

Meddelelser fra

DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Adresseforandringer

Boeck-Hansen, Kay, *bolig* fra
Klaregade 27, Odense til Skov-
gyden 37, Odense.

Bugge, Thomas, *bolig* fra Mu-
rergade 9 A, Kbhvn. N til
Vasevej 10 A, Holte, telefon
Holte 904.

Buschardt, Jørgen, *bolig* fra
Søborg Hovedgade 177 B,
Søborg til Carlsvej 4 B, Hol-
te, telefon Holte 2123. Fra
1. juli 1959.

Danneskiold-Samsøe, O., *bolig*
fra Fyrrevejen 60, Nærum til
Morbærgården, Bregnerød-
vej, Birkerød, telefon Birkerød
1030.

Ebdrup, Niels, *bolig* fra Vester-
gade 41, Randers til Had-
sundsvej 89, Randers.

Eggen, Karen, *tegnestue* fra Ny-
havn 20, Kbhvn. K til Godt-
håbsvej 166, Kbhv. F, telefon
Fasan 2286.

Elnegaard, Poul, *bolig* fra
Aarestrasse 40, Thun,
Schweiz til Junkerngasse 15,
Bern, Schweiz.

Gabel-Jørgensen, Niels, *bolig*
fra 80 West 40th St. New
York til 57 West 88th Street,
New York 24, N.Y., U.S.A.
Hansen, C. J. *bolig* fra Orms-
levsvej 9, Viby J. til Rød-
kløvervej 4, Århus, telefon
Århus 6 45 65.

Høyer, Sven, *bolig* fra 65,
Vicarage Road, Eastbourne
til 87, Pashley Road, East-
bourne, England, telefon
Eastbourne 667.

Jacobsen, Harald, *bolig* fra
Tangevej 41, Ribe til Sta-
tionspladsen, Ølgod, telefon
Ølgod 7.

Kindt, Gustav, *bolig* fra Ka-
nalgatan 54, Kristianstad til
Talmansvägen 29 D, Lane
Herrestad, Sverige, telefon
Uddevalla 66395.

Klok, Henning, *bolig* fra Buhls-
vej 16 C, Frederikshavn til
Danmarksvej 38, Viborg, tele-
fon Viborg 2711 a.

Knudsen, Egon, *bolig* fra
Strandparken 15, Århus til
Langdalsvej 32, Brabrand,
telefon 60627, *tegnestue* uænd-
ret Strandparken 15, År-
hus, telefon 26127.

Madsen, Niels Ro, *bolig og*
tegnestue fra Præstemosen 35,
Valby til Attemosevej 13,
Holte, telefon 80 07 38.

Marstrand, Paul, *bolig og tegne-
stue* fra Egebakken 4, Birkerød
til Damgårdsvej 12, Birkerød.
Møllerup, Jens, *tegnestue* fra
Paradiskrogen 3, Holte, til
Kongevejen 25, Holte, tele-
fon Holte 1921.

Maare, Vagn, *bolig* fra Gam-
mel Køge Landevej 27 A,

KØBENHAVNS
SKILTEFABRIK

Knabrostræde 9
C. *693

SIIM MARCUSSEN

LÆSSØESGÅDE 11
Tlf. Central 1158
Tlf. Luna 445

CENTRALVARME
Damp . Vand . Luft

HOLGER THAARUP MALERMESTER

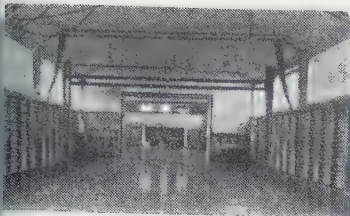
CHARLOTTENLUND
JÆGERSBORG ALLE 1
TELF. ØRDRUP 618

Georg Jørgensen & søn

vesterbrogade 196 . ve 191

boligindretning
udstillingsmontage

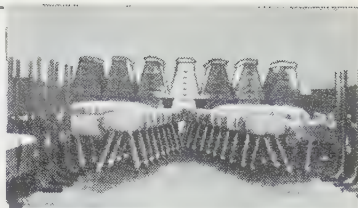

FIRMA POUL MADSEN DONS

Poststation: Alminde
Godsstation: Kolding
Telefon: Aagaard 200

GYMNASTIKREDSKABER

ALUMINIUM
DØRE - VINDUER - SKILLERUM

H. NIELSEN & SØN MASKINFABRIK A/S
ALDERSROGADE 37
KØBENHAVN N.

**5 års
garanti**

PÅ HVER MÅTTE
FRA VOR FABRIK

MATERIALER

Gummilameller med impr.
lister i bøg, teak eller let-
metal

FARVER

sort, rød eller grøn efter
ønske

STØRRELSER

Efter ønske og i højderne
20, 25 og 35 mm (med let-
metal dog kun i 20 og
25 mm)

Forlang tilbud

SYEJBÆK

Lamel Gumminåttefabrik A/S

Svejbæk - Tlf. 55 & 79

C. H. Jensen, Marconivej 2, Århus, Tlf. 4 39 88

A. Ramsing, Glentevej 1, Fredericia, Tlf. 1751

Birger Pedersen, Hvidovrevej 277a, Hvidovre,
Tlf. 78 39 23

C. Smidt Johansen, Tycho Brahes Allé 6,
Kbh. S, Tlf. AStå 2992

Hold Træet sundt
med

FLURALSIL

**MOD SVAMP,
RAADDENSKAB
OG HUSBUKKE**

Godkendt af Boligministeriet til Brug
i Statslaanshuse og af Elektricitetsrådet til
Imprægnering af Lødningsmaster

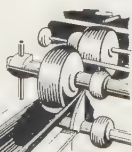
Forhandles overalt af
Trælast- og Bygningmaterialeforretninger

A. RINDOM

KAMPMANNSGADE 2 • KØBENHAVN V • MINERVA • 2222

Hurtigere opsætning

Tids- og
pengebesparende

„ARNI“

FABRIKS-
FREMSTILLEDE

TAGRENDER

I HELE LÆNGDER

Spørg Deres forhandler eller

MASKINFABRIKEN „ARNI“ A/S
HOWITSVEJ 43 • KBH. F • GO 2347

Vaccinér Deres træværk med

C-TOX

træimprægnering

Afprøvede, godkendte midler mod svamp,
blåsplint, forrådnelse. C-TOX 53 og D-506
mod husbukke, borebiller m. m.

Let at stryge - Farveløs, brun, grøn, gul

KIRK & KOMPAGNI, København Ø, C*27 50

MYNSTERSVEJ 12
VESTER 9982

Monles & Andersens Eftf. A/s

K. K. L. Simonsen's eftf.

Centralvarme, sanitære installationer, højtryksledninger

Frederiksborggade 22, K
Tlf. Minerva *2314

E. PIHL & SØN Uraniavej 12
Murer- & Entreprenørfirma

Indehavere

C. Pihl & K. Langvad, *Civilingeniører*

DAFOLEUM

*

-det stærke
GULV

A/s DANSK ASFALTFABRIK

Ø. Teglgade 7, SV · Tlf. Hilda 1648

Odense
Tlf. 3681

Aarhus
Tlf. 3 38 44

Nysted
Tlf. 87 11 88

Hvidovre til Peter Bangsvej 20, F, telefon Gothab 6840. Nielsen, Tage, *tegnestue* fra Valkendorfsvej 3, Kbhvn. K, til Hyskenstræde 10, Kbhvn. K.

Niepoort, Paul, *tegnestue* fra Hyskenstræde 10, K til Fiolstræde 36, Kbhvn. K, telefon Byen 2622.

Nyberg, Gunnar, *bolig* fra Langs Sletten, Lundtoftevej 300-302 pr. Klampenborg til Lands Sletten 2-4, Lyngby, telefon 87 86 95, *tegnestue*: Chr. d. g.s gade 6, Kbhvn. K, telefon Palæ 9109.

Olrik, Uffe, *bolig og tegnestue* fra Stockholmsgade 9, Århus til Stockholmsgade 11, Århus.

Ott, Jørgen, *bolig* fra Skovmosevej 18, Gentofte, til Jægersborg Allé 233, Gentofte. Weitling, Otto, *bolig* fra Aldershvilevej 19, Bagsværd til Birkevang 10, Hareskov, telefon 98 34 45.

Vinzents, Gerhard, *bolig* fra 2120-5A St. Calgary, Alberta til 326 17. Ave. S.W. Calgary, Alberta, Canada.

Ørnebjerg, Tang, *bolig* fra Borgmester Jensens Allé 10, Ø til Gydevej 3, Farum, telefon Farum 867.

Andersen, Jørgen, *bolig* fra Londonderry, Ireland til Villa „Klippan“, Drottningholm, Sverige.

Andersen, Tage Bjerg, *ny tegnestue* Bergslagsvägen 35, Bromma, Sverige, tlf. 261882.

Rettelse

I Arkitekten nr. 10, side A 392, var det fejlagtigt meddelt, at arkitekt Sv. Schmidt Hansen er optaget i Akademisk Arkitektforening, der er i stedet tale om genoptagelse i Dansk Arkitektforening.

Meddelelser fra

AKADEMISK ARKITEKTFORENING

Nye medlemmer

Halberg, Guri, 3, Rue Copernic, Paris 16e, Frankrig.
Jensen, Hans Carl, Torvegade 208, Esbjerg.

Vinylkork

I en tidligere meddelelse om gulvbelægningsmaterialet *Vinylkork* var det oplyst at dette materiale forhandles af B. Monberg, København. Siden begyndelsen af 1959 forhandles Vinylkork imidlertid af Det Danske Trælaskompagni A/S og af A/S Expanko.

STILLING SØGES

Akademiuddannet, ca. 54 år, søger tegnearbejde på tegnestue i København 8 timer daglig undtagen lørdag. Billet mrk. 971 til *Arkitekten*, Bredgade 66, K.

UDSKIFT DE GAMLE DØRE

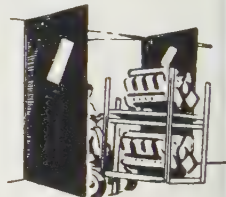

Elektrons PENDUL-DØRE

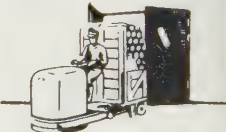
AF TRANSPARENT
PLASTIC — ELLER
AF GUMMI

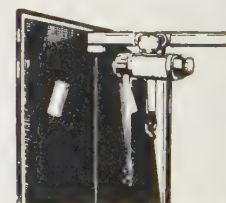
RATIONALISERER

DEN INTERNE

TRANSPORT

A. C. JØRGENSEN & CO.
ØSTBANEGADE 15
KØBENHAVN Ø
TELF. CENTRAL 12660

GRECO DØRE

FABRIK
N. HELMER HENRIKSEN
KYSTVEJ AARHUS TELF. 24700
FORHANDLERE OVERALT I DANMARK

Silikonat

mod Regn og Fugt-
til Mur- og Tagsten m. m.

V. Meyer
BYGNINGSMATERIALER

NIELS JUELS GADE 9 · KØBENHAVN K · MINERVA 3525

IMPRÆGNERING AF TRÆVÆRK

er en nødvendighed for at forebygge ødelæggelse gennem svamp og råd. SOLIGNUM er anerkendt som yderst effektiv og billig. SOLIGNUM bevarer træværket frisk og stærkt. SOLIGNUM giver træværket en smuk farve. SOLIGNUM bør anvendes ved det byggeri, der står under Deres tilsyn.

**CARLSEN
& PLENGE**

Mørkhøj Bygade 30-32
København-Søborg
Søborg *7001

Godkendt af Boligministeriet

ORIGINAL
VAKUSKUM
HUSISOLERING

- højisolerende
plastic-isolation.

VAKUSKUM er godkendt af byggemyndighederne. Anbefales af førende arkitekter og bygningsingeniører. VAKUSKUM er specielt fremstillet til isoleringsformål. VAKUSKUM-Isolering udføres kun af vore 45 specialuddannede aut. forhandlere.

Ældst - størst - førende

DANSK FIBERPLASTIC

Salgskontor:
Tietgens Allé 106, Odense
Tlf. (09) 11 27 46

Teknisk afd.:
Laboratoriet, Brudelysvej 15 A
Bagsværd. Tlf. (01) 98 21 23

A. BARTHOLDY & SØN

TØMRERMESTRE
ENTREPRENØRER

JUNGGREENSVEJ 8, TLF. DAMSØ 1809 - 435

TØMRERMESTER

P. JUL. HANSEN

SOLSORTVEJ 49
GOTHÅB 1380

K.T. DAMGAARD-JENSEN

TELEFON *315 55 • ÅRHUS • ROSENKRANTZG. 12
IYSKOPI • ZINKTRYK • TEKNISK FOTO • MASKINSKRIVNING

Firmaet Valdemar Bald

Ved Murermester K. Bald

Murerarbejde - Kloak - Jernbeton
Indmuring af dampkedler

Randersgade 9 - København Ø - Central 4814

Glarimester **K. GUHLE'S EFTF.**

J. Søndergaard Hansen

Bygningsarbejde, reparation,
blyvinduer, spejle

Lager af alle glassorter

Nyhavn 31 • København K • Telefon Central 7669

PREVENIT

SE SIDE 77 I SUPPLEMENT TIL GB3

P. A. Klinge's Eftf. • Holmbladsgade 128 • Central 10 775

STILLING TILBYDES

Arkitekt (30-35 år) med erfaring i tilsynsarbejde og med nogen tegnefærdighed søges til større bolig- og forretningsbyggeri i Århus. Kvalificeret medarbejder kan forvente varig beskæftigelse. Skriftlig henvendelse med referencer og lønønske bedes rettet til arkitekt M.D.A.L. Poul C. Poulsen, Elverdalsvej 10, Højbjerg.

Arkitekter. Dygtige medarbejdere til skole-, forretnings- og kirkebyggeri søges. Tiltrædelse straks eller senere. Der kan regnes med langvarig beskæftigelse. *Jens Foged og Poul Hansen*, arkitekter M.A.A., Møllevvej 39, Thisted. Tlf. 398.

Rødovre kommune. Stadsarkitekten, søger kvalificeret medarbejder til tegnestuen. Løn efter Københavns kommunes regler. Omgående tiltrædelse. Skriftlig henvendelse med referencer.

Erfaren medarbejder, som selvstændigt kan arbejde med skitsering og detailprojektering af interessante opgaver, kan snarest få fast og vellønnet stilling. Gode arbejdsforhold. Lejlighed kan skaffes. *Ejvind Blennum*, arkitekt M.A.A., Bakkegården 9A, Frederikshavn, tlf. 1350.

Arkitekt, dygtig medarbejder til projekteringsarbejde søges omgående. *Husted Jørgensen & Svend Hegelund*, arkitekter M.A.A., Nykøbing F. Tlf. 85 04 35.

Arkitekt til reklamearbejde Til vor reklameafdeling i Aalborg søger vi en yngre arkitekt, der selvstændigt og i samarbejde med vor salgsafdeling kan løse forefaldende opgaver ved udarbejdelsen af brochurer, reklamemateriale, håndbøger etc. for vore produkter. Vi tilbyder gode ansættelsesforhold i pensionsberettiget stilling og beder Dem sende oplysning om Dem selv, Deres uddannelse og tidligere arbejde med angivelse af lønkrav til *Dansk Eternit-Fabrik A/S, Aalborg*.

Danske arkitekters tegnestueservice

Lad D.A.T. hjælpe Dem med tegnearbejdet. Henv. A. A. Bredgade 66, eller tlf. Farum 506.

DUPLIKERING

Byggebeskrivelser, referater og renskrivning af statiske beregninger. Duplikeringsbureauet **Dania**, Minerva 428.

Malerfirmaet
PETERSEN & ANDERS
GRUNDLAGT 1896 INDEHAVER SVENERIK P.
H. C. ØRSTEDSVEJ 22 B • CENTRAL
KØBENHAVN V

STEEN NIELSEN

MALERMESTER

TELEFON EVA 4955

Vesterbrogade 15

MALERFIRMAET

AXEL SEEHUSEN

Central 3670

GOTH. 9212
GOTH. 2441

HOVERBY

ALLEGADE 23

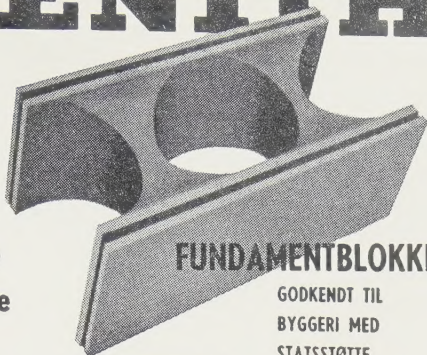

Zinktryk og Lystryk
*Byen 7457 - Byen 3514

ATELIER ALFA
Lyskopieringsanstalt
Frederiksborggade 1

ZENITH

Byg
billigere
hurtigere
bedre

FUNDAMENTBLOKKE

GODKENDT TIL
BYGGERI MED
STATSSTØTTE

Ang. tekniske oplysninger se **HFB** side 76

AAGE HANSEN

Malermester

Ryesgade 27 B
Telefon Cent. 11091

BRDR. CARNERA

GRUNDL. 1902

**Mosaik
Terrazzo
Cementvarer
Granitogulve**

KONTOR:
Ndr. Fasanvej 99 . Goth. 8007
FABRIK:
Kastanie allé 14 . Damsø 4265

★

LAURIDS JENSEN & Co's Fabrik C. 2410
LÆRKEVEJ 17 . KØBENHAVN NV

5 LEDNINGER

FABRIKEN GRUNDLAGT 1919

INDEHAVER FABRIKANT LAURIDS JENSEN

Vi udfører: Metal- og smedearbejde
Trukne metalprofiler
Markiser
Montering af
fødevarerbutiker

HANS KONDRUP

TØMRERMESTER

MASKINSNEDKERI

Vangedevej 44, Gentofte 7110 & 7109

MUNCH-CHRISTENSEN & CO.

HARSDORFFSVEJ 8
TELEFONER: CENTR. 3314
OG VESTER 3314

Lars Jørgensens Enke

v/ H. M. Jensen Brydegaard

BYGNINGS-, INVENTAR- OG MASKINSNEDKERI

Wesselsgade 20 . København N . Telf. Central 4647

★

FRODE OLSEN & CO. A/S

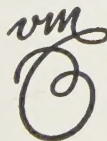
Maskinsnedkeri . Bygnings- og inventararbejde

ØRESUNDSVEJ 144 . TELEFON: CENTRAL 592

Peter Johansen

Tømrermester

Runebergs Allé 22
Tlf. Søborg 145 - 1729

Aktieselskabet

V. M. BROCKHUUS

Bygnings- og inventarsnedkeri
57, Gl. Køgelandsvej . Tlf. C. 11.012

L.A. LARSEN & SØN

Blikkenslager og aut. gas- & vandmester
LØNGANGSTRÆDE 21

Telefon Byen 6946

anbefaler sig med alt til faget henhørende

J. Chr. Petersen Papirhandel A/S

TELF. C. 243

Specialitet:
TEGNEARTIKLER

BYGNINGSSNEDKERNES A/S

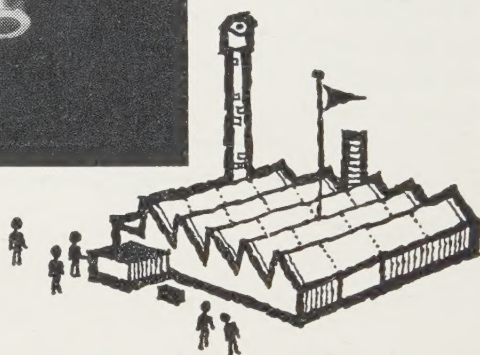
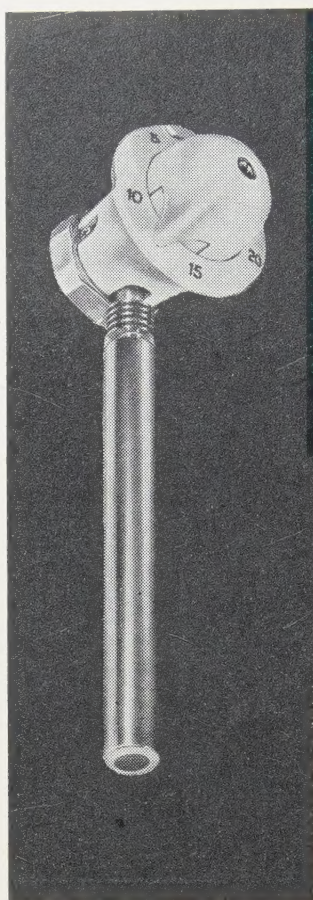
Hillerødgade 30 — København N

Maskinsnedkeri og Listefabrik

Alt Bygningsarbejde udføres

Telefon 14769, 11294

Danfoss termostatiske radiatorventil

NB. Som følelement til den nye type RAD anvendes elementer med løs føler til højt tryk.

Type RA for varmtvandsanlæg leveres med fast føler, løs føler og med centralregulering. RAD for damp leveres kun i udførelsen med løs føler.

Type RAD er, sammen med type RA for lavtryksdamp- og varmtvandsanlæg, den eneste eksisterende mulighed for effektiv temperaturregulering, fordi den monteres direkte på radiatoren som selvregulerende ventil, og regulerer temperaturen termostatisk i hvert enkelt rum.

Danfoss termostatiske radiatorventil for lavtryksdamp- og varmtvandsanlæg type RAD, som nu er kommet på markedet, fremstilles i rødgods med sæde og ventilplade af rustfrit stål, og leveres i størrelserne $\frac{3}{8}$ ", $\frac{1}{2}$ ", $\frac{3}{4}$ " og 1".

Ventilerne er forsynet med temperaturskala, der dækker området fra 5° til 25° C inden for hvilket område, den frit kan indstilles.

FABRIK FOR AUTOMATISKE KONTROLAPPARATER
NORDBORG . TLF. (044) 52222

KØBENHAVN
GL. KONGEVEJ 1
TLF. Hilda 3100

ODENSE
VESTERGADE 44
TLF. 11 5075

AALBORG
NYHAVNSGADE 12
TLF. 3 54 11

ÅRHUS
NY BANEGÅRDSGADE 45
TLF. 3 55 11

HERNING
BRORSONSVEJ 37
TLF. 2811